

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านมุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 ตำบลสีแก้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.วีรศักดิ์ เลิศศิริโยธิน)

กรรมการสอบ

(อาจารย์สามารถ บุญอาจ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ

()

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

14 ต.ค. 2545

วันที่ เดือน พ.ศ.

บทคัดย่อ

กัลยาธน์ พิสงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.วีรศักดิ์ เลิศสิริโยธิน, 97 หน้า

ผู้ช่วยพัฒนากรอำเภอสีคิ้ว จำเอกสัจด์ พิษพันธ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่ากองทุนเงินล้านที่รัฐบาลจัดสรรให้ทุกหมู่บ้าน จะเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน โดยท้องถิ่นจะมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง มีศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตได้เพียงใด

โดยเป็นการวิจัยเฉพาะกองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา เพราะเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยต้องลงไปปฏิบัติจริง อาศัยต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CTPP Model) ในการประเมินโครงการ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามแบบ บร.1-12 ศึกษาจากเอกสารและการสังเกต ส่วนข้อมูลที่เหลือได้จากการสนทนากลุ่มเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้ รวมทั้งผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกทุกคนในหมู่บ้าน

ผลการวิจัยพบว่ากองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนาเริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 ส.ค. 2544 มีจำนวนคณะกรรมการ 9 คน จำนวนสมาชิก 106 คน รวมจำนวนเงินออม 25,105.80 บาท จำนวนผู้กู้ 71 คน รวมจำนวนเงินกู้ 927,000 บาท กำหนดชำระคืนเป็นรายปี แต่มีผู้มำชำระคืนก่อนกำหนดจำนวน 4 ราย รวมจำนวนเงิน 35,675 บาท โดยส่วนใหญ่นำเงินกู้ไปใช้ทางด้านการเกษตร ซึ่งกองทุนเงินล้านเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านนุ่งพัฒนาบริหารจัดการกลุ่มองค์กรและมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง แต่อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือยังขาดคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องการผู้ที่มีคุณสมบัติความเป็นผู้นำอย่างแท้จริงที่จะช่วยให้สมาชิกในหมู่บ้านร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านอย่างจริงจัง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- คร.วีรศักดิ์ เลิศศิริโยธิน อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- อาจารย์สงัด พิษพันธ์ พัฒนาการ 6 อำเภอสีคิ้ว ที่ให้คำแนะนำด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ การสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน และคำปรึกษาเกี่ยวกับข้อมูลที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์
- องค์การบริหารส่วนตำบลสีคิ้วที่อนุเคราะห์สถานที่ในการจัดเวทีประชาคมตำบลและอื่นๆ
- ห้องสมุดประชาชนอำเภอสีคิ้ว ที่เป็นศูนย์รวมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ะหว่างบัณฑิตในตำบลสีคิ้ว
- ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้จัดบอกและอำนวยความสะดวก
- และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านบึงพัฒนา หมู่ที่ 18 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

กัศบรัตน์ พิสูงเนิน

กันยายน 2545

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล	1
ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
ตอนที่ 3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
ตอนที่ 4 วิธีการดำเนินการ	4
ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
ตอนที่ 1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
ตอนที่ 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	7
ตอนที่ 3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	11
ตอนที่ 4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	12
ตอนที่ 5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	16
ตอนที่ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	19
ตอนที่ 7 หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	24
ตอนที่ 9 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	28
ตอนที่ 1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	28
ตอนที่ 2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล	31
ตอนที่ 3 ตัวชี้วัด บริบทและตัวแปรที่ศึกษา	33
ตอนที่ 4 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	34
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	37
ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	37
ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	50
ตอนที่ 3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	57
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	62
ตอนที่ 1 สรุป และ อภิปราย	62
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ	68
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก ก	
ภาคผนวก ข	
ภาคผนวก ค	
ภาคผนวก ง	
ภาคผนวก จ	
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพ	23
3.1 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	29
4.1 แสดงร้อยละของจำนวนผู้กู้ในการนำเงินไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ	52
4.2 แสดงร้อยละของจำนวนเงินกู้ที่นำไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ	53
5.1 แสดงดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านพัฒนา	67

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	14
2.2 แสดงรายละเอียดการให้กู้เงิน	15
4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	41
4.2 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อไป ในแต่ละครอบครัว	42
4.3 การประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน	42
4.4 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ	43
4.5 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	60

บทที่ 1

บทนำ

ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังประสบมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา อันก่อให้เกิดปัญหาความยากจน ข้าราชการหมากแพง จำนวนคนตกงานเพิ่มมากขึ้น โดยในระยะเวลาที่ผ่านมาแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลมักจะมุ่งให้ความสำคัญกับ เศรษฐกิจเป็นอันดับแรก เชื่อกันว่าถ้าระบบเศรษฐกิจในประเทศอยู่ในระดับที่ดีแล้ว จะส่งผลให้ คนในประเทศมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ฐานะการงานมั่นคงและประเทศชาติเจริญก้าวหน้า ปัจจุบันรัฐบาลได้เปลี่ยนแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังเกิดวิกฤตอยู่ในขณะนี้เสียใหม่ โดยการหันมาให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจระดับล่างหรือระดับรากหญ้าให้มากขึ้น ซึ่งหมายถึง ระดับชุมชน หมู่บ้าน ท้องถิ่น หรือกลุ่มหน่วยย่อย ๆ ที่เล็กที่สุดของประเทศ ให้มีความเข้มแข็ง มีอาชีพ มีรายได้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึง เป็น 1 ใน 3 นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อ รัฐสภาถึงแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม มีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า (หนังสือพิมพ์ มติชน ประจำวันที่ 4 มกราคม 2545, หน้า 18) “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะให้เป็นมาตรการหนึ่ง ในการแก้ปัญหา เศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความ ยากจนและนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคม เป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน”

การที่รัฐบาลได้เล็งเห็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของคนในชนบทนั้นได้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ที่ได้นำมาใช้เพื่อปรับทิศทางการ พัฒนาประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเป็นครั้งแรกแก่นิสิตมหวิทวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 มีข้อความตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้น ก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคง

พร้อม พอลสมควรปฏิบัติได้แล้ว จึงขอสร้างความสำเร็จและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงในลำดับต่อไป” (ชดวิชาการวิจัยชุมชน, 2545, 65)

รัฐบาลจะอนุมัติเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 1 ล้านบาท ให้กับหมู่บ้าน และชุมชนเมืองที่มีความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนให้แล้วเสร็จ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 74,881 หมู่บ้านทั่วประเทศ

รัฐบาลได้จัดทำแผนการดำเนินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ปี 2544 ระยะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
2. ปี 2545 ระยะเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
3. ปี 2546-2547 ระยะสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนและมีการพัฒนา

เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการใหม่ ผู้วิจัยจึงต้องทำการประเมินโครงการภายในหมู่บ้านนุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้รับผิดชอบอยู่ โดยจะเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ สารนิพนธ์ (Substantive Report) เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ จะประสบความสำเร็จหรือประสบปัญหาหากน้อยเพียงไร โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

1. ท้องถิ่นชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียน สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน
2. ท้องถิ่นชุมชนมีความรู้ความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
3. ท้องถิ่นชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจได้ด้วยตนเอง
4. เศรษฐกิจในระดับฐานรากได้รับการกระตุ้น รวมทั้งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจระดับประเทศ
5. ท้องถิ่นชุมชนมีการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินหลายท่าน ได้มีความพยายามที่จะพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการประเมินให้อยู่ในลักษณะทั่ว ๆ ไป ที่ผู้ประเมินจะสามารถเลือกไปประยุกต์ใช้ในการประเมิน

โครงการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ รูปแบบการประเมินแบบซิป ตามแนวคิดของสต๊าฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นตัวแบบความคิดเชิงระบบ ซึ่งเป็นกรอบในการระบุตัวชี้วัดและตัวแปรสำหรับเก็บข้อมูล

สต๊าฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” และได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเด็น ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

แนวคิดของทฤษฎีระบบ (System Theory) เป็นอีกหนึ่งตัวแบบที่เหมาะสมในการประเมินผลตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพราะเป็นการศึกษาและมองภาพชุมชนท้องถิ่นอย่างองค์รวมและเป็นระบบ ซึ่งประกอบไปด้วยหนึ่งขององค์การหรือหน่วยเปลี่ยนสภาพ ซึ่งในที่นี้คือชุมชนท้องถิ่น หน่วยปัจจัยนำเข้า หน่วยนำออก ผลผลิต และหน่วยผู้ใช้ผลผลิตซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมองค์การ ต่อไปนี้จะเรียกว่า “บริบท” (Context) ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.เฉลียว บุรีภักดิ์ ได้สังเคราะห์จากการศึกษาทฤษฎีทั้งตะวันตกและแนวคิดตะวันออก (จุลวิชัยชุมชน, หน้า 32)

ตอนที่ 4 วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ และเป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะกรณีในพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้เข้าไปปฏิบัติงานจริง ณ บ้านบึงพัฒนา หมู่ที่ 18 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่ามีเป้าหมายอย่างไร

ขั้นที่ 2 ศึกษาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านบึงพัฒนา โดยใช้วิธีสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และศึกษาจากเอกสาร คือ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านบึงพัฒนา

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านบึงพัฒนา โดยใช้ทฤษฎีชีพโมเดล (CIPP Model) กำหนดตัวบ่งชี้วัดและตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล ไม่ว่าจะ เป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ กระบวนการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้าน และปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งทางด้านสภาพทั่วไปในหมู่บ้าน พฤติกรรมความเป็นอยู่ ตลอดจนวิถีชีวิต และการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน โดยอาศัยการสังเกต ศึกษาข้อมูลมือสอง ได้แก่ จปฐ. กขช.2ก. และข้อมูลบางส่วนจากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ และสมาชิกในหมู่บ้าน ตามแบบ บร.1-บร.12 และบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 นำข้อมูลมาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในบทที่ 3 และบทที่ 4 ในสารนิพนธ์

ขั้นที่ 6 ลงมือจัดทำสารนิพนธ์ โดยเริ่มเขียนบทที่ 1-5 บรรณานุกรม และภาคผนวก

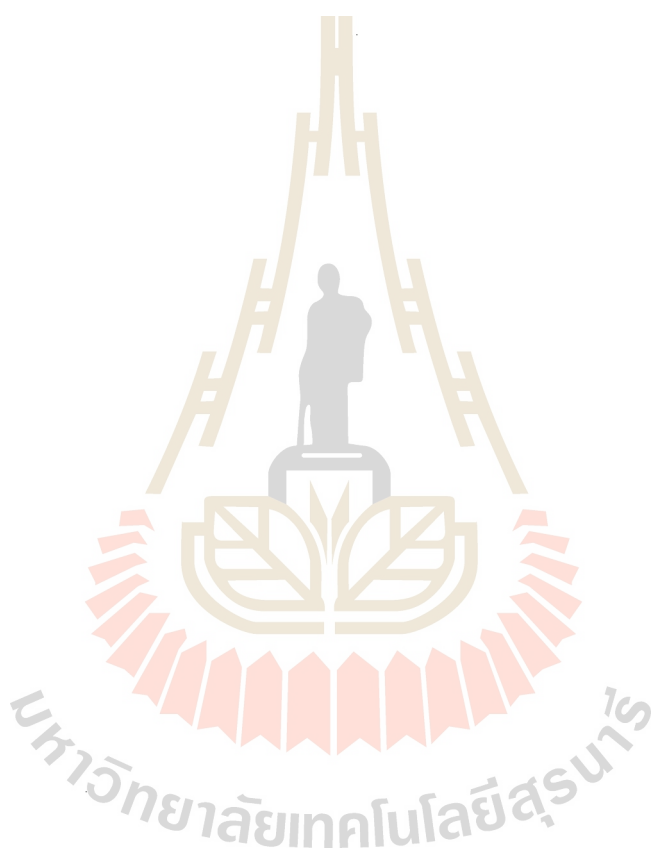
ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 10 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึง กันยายน 2545 ซึ่งผลจากการศึกษาจะทำให้ได้ประโยชน์ ดังนี้

5.1 เพื่อได้ทราบแนวทางการความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใ้กว่าจะเป็นทางด้านการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน รวมถึงการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศได้

5.2 ได้ทราบตัวชี้วัดทางด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของท้องถิ่นชุมชน

- 5.3 ได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 5.4 ได้มีความรู้ความเข้าใจในระบบการวิเคราะห์แก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ จากระเบียบวิธีวิจัย
- 5.5 ได้ทราบว่าเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทจะยังคงหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้าน

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและพัฒนา หมู่ที่ 18 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

ตอนที่ 1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มการแก้ไขปัญหาและการเสริมสร้างศักยภาพ ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ และรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและกิจการขนาดเล็กพร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยตัวเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่า และ ภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนราชการ เอกชน และ ประชาสังคม
5. กระจายอำนาจในท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

ข้อ 6 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ภาคผนวก ก)
3. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดสำคัญ ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีชื่อชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบไปด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวน ไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการ นายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวน อย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และสามารถได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1.1. ตาย
- 1.2. ลาออก
- 1.3. เป็นบุคคลล้มละลาย
- 1.4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 1.5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 1.6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไปจากปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้รัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของ กองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำ ข้อ 9 มาใช้ทั้งการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้มีข้อประชุมคำตอบแทนตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและคำตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ตอนที่ 3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(กทบ.1)

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน มีกระบวนการคัดเลือก ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน

1.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมจะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือน ทั้งหมด

1.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

1.3 วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน

2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

2.1 อาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

2.3 ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2.4 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

2.5 ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

2.6 ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอผลการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

2.7 ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

2.8 ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่สิทธิติดตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

2.9 ไม่เป็นผู้ที่เกะกังจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

**ตอนที่ 4 แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
(ลทบ.2)**

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง (ภาคผนวก ข) สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

จัดทำโดย

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัณฑิตพัฒนา หมู่ที่ 18 ตำบลสีบัว

อำเภอสีบัว จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน 380 คน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน 87 ครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ประกอบด้วย
 - (1) รับจ้าง
 - (2) ค้าขาย
 - (3) เกษตร
 - (4) เกษตรกรรม

4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน / ชุมชน

4.1 ผลผลิตด้านการเกษตรและอื่นๆในหมู่บ้าน / ชุมชน ประกอบด้วย (เช่น จากการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นต้น)

- ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ถั่วลิสง วนเนื้อ วนนม หมู ไก่ เป็ด
มะม่วง กุ้งฝอย มะพร้าว ตะมุศ ขนุน มะไฟ ลำไย มูลัสต์วี

4.2 ผลผลิตจากข้อ 4.1 ซึ่งเป็นผลผลิตด้านการเกษตรมีการแปรรูปก่อนส่งไปจำหน่าย
ที่อื่นหรือไม่

- มี ได้แก่ ข้าวเปลือก มะม่วง กุ้งฝอยน้ำจืด

4.3 การแปรรูปผลผลิตตามข้อ 4.2 ใครเป็นผู้ดำเนินการ

- ผลผลิตแต่ละครัวเรือนร่วมกันดำเนินการ ประกอบด้วย มะม่วงคอง กุ้งฝอย
อบ อบเนย กรอบแก้ว

4.4 ผลผลิตของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายที่ใดบ้าง

- จังหวัดนครราชสีมา สินค้าที่ส่งไปจำหน่าย ได้แก่ กุ้งฝอยน้ำจืด มะพร้าว
ขนมแห้ง กรอบกรอบ

5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน 35,000 บาทต่อปี ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง มีจำนวนครัวเรือน 70 ครัวเรือน

2. วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง มีการประชาสัมพันธ์ปากต่อปาก และประกาศเสียงตามสายของหมู่บ้านให้ชาวบ้านทราบ พร้อมนัดหมายกันไปประชุมกันที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เวลา 20.30 น. เพื่อประชุมคัดเลือกคณะกรรมการโดยกาเวสนอชื่อแล้วทำการคัดเลือกโดยการให้โหวตเสียง

3. วันที่มีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2544

4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านของตนเอง แล้วมีความเห็นว่า จำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพมีจำนวนตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป

6. รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยคณะกรรมการ 9 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน ที่ปรึกษา 3 คน ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล
1. ประธาน	นายวิระ ชโลมพันธ์
2. รองประธาน	นายมนัส ไชขุนทด
3. เลขานุการ	นายไชยุทธ แก้วจันทร์านนท์
4. เสร็จญุก	นายอภิชาติ อิ่มวัฒนากุล
5. กรรมการ	นายคมเดช อุดมนาม
6. กรรมการ	นางอารมณ ทุมขุนทด
7. กรรมการ	นางจิราภรณ์ พึ่งนิล
8. กรรมการ	นายเรืองศักดิ์ ม่วงจันทิก
9. กรรมการ	นายพิเชษ มีวงศ์ปาน
กรรมการที่ปรึกษา	นางสุชาลินี ธาโสม นายสงัด พิษพันธ์ นายอนันต์ เหมจันทิก นายบำรุง ทุมขุนทด ค.ต.เสรี อุดมนาม นายบรรดาศักดิ์ สุพรรณกลาง

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

3.1 ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

- มีแล้ว

3.2 ระเบียบข้อบังคับ

- มีข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ (การเข้าเป็นสมาชิก การลาออก การฝากเงิน ออม ค่าธรรมเนียม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก)

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และการชำระคืนเงินกู้

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุน

3.3 วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดย

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

ส่วนที่ 4 ทูลดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน ปัจจุบันหมู่บ้านมีสมาชิกแล้ว ดังนี้

- 4.1 จำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน ไม่มี
- 4.2 ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีสมาชิกแล้ว 76 คน
- 4.3. จำนวนเงินที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน ในรูปแบบของการถือหุ้น / การออม / ค่าธรรมเนียม / เงินบริจาคหรือให้เปล่า ในปัจจุบันคั้งนี้มีเงิน เงินออม เป็นเงิน 1,840 บาท ค่าธรรมเนียม 1,520 บาท
- 4.4 การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน เปิดบัญชีแล้ว เลขที่บัญชีกองทุน 1 ด้าน บาท 06-4307-20-064270-2 ธนาคารออมสินสาขา สีคิ้ว วันที่เปิด วันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2544 จำนวนเงินฝากคงเหลือ ณ ปัจจุบัน เป็นเงิน 106,042.56 บาท (กรกฎาคม 2545) เลขบัญชี ธนาคารเงินสะสมของกองทุน 06-4307-20-064271-1 เปิดบัญชีเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2544 จำนวนเงินฝากคงเหลือ ณ ปัจจุบันเป็นเงิน 25,105.80 (กรกฎาคม 2545)
- 4.5 หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้านหรือไม่ พบว่าในหมู่บ้านไม่ค่อยมีความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านอื่น

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง มีดังนี้ โดยการให้สมาชิกมีสิทธิผู้โดยทั่วถึงกัน จากความพร้อมของแต่ละสมาชิกเป็นหลัก

5.2 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง มีดังนี้จะให้สมาชิกที่กู้ไปแล้วส่งคืนภายใน 1 ปี พร้อมดอกเบี้ย แล้วให้สมาชิกคนใหม่กู้ต่อในปีที่ 2 เพื่อหมุนเวียน

5.3 กองทุนหมู่บ้าน จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง

ตารางที่ 2.2 แสดงรายละเอียดการให้กู้เงิน

ลำดับที่	กิจกรรมที่กู้ยืม	วงเงินกู้ยืม (บาท)	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละต่อปี)	ระยะเวลา ระยะคืน (เดือน/ปี)	ข้อกำหนดและเงื่อนไข สำคัญ
1	กู้เพื่อประกอบอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย	ไม่เกิน 20,000	6	1 ปี	ต้องชำระคืนทั้งต้น + ดอกเบี้ยภายใน 1 ปี
2	กู้ฉุกเฉิน	ไม่เกิน 3,000	6	1 ปี	ต้องชำระคืนทั้งต้น + ดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

5.4 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ จะพิจารณาจากโครงการที่เสนอขอกู้เงิน ความเป็นไปได้ของโครงการ ผู้ค้ำประกัน รายได้ทั้งผู้ค้ำประกัน และผู้กู้เงิน ความน่าเชื่อถือของบุคคล

5.5 วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้ วิธีดังนี้ คือ ใช้มาตรการทางสังคม โดยการประชาคม เพื่อการทวงหนี้ ต้องให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบ และ ดำเนินการตามกฎหมาย

5.6 วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการกู้ ประกอบด้วยผู้ค้ำประกันรับผิดชอบ ชี้แจงเงินออม หรือเงินฝากประจำของสมาชิก ชี้แจงหลักทรัพย์

5.7. วิธีการแก้ปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้นและดอกเบี้ยคืนตามสัญญา คือ ทำการเร่งรัดหนี้สินติดตามทวงถาม ให้ผู้ค้ำประกันติดตามทวงถาม หรือใช้เวทีประชาคม

5.8 การบริหารกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านนี้

(1) เงินปันผลให้กับสมาชิก	50%
(2) ตอบแทนคณะกรรมการ	20 %
(3) บริหารกลุ่ม	20 %
(4) คำนวณรายประโยชน์	10%

ตอนที่ 5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการวิเคราะห์ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่าระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านนุ่งพัฒนา ประกอบด้วยสาระสำคัญอยู่ 10 เรื่อง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านนุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18

ว่าด้วยระเบียบและการบริหารกองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 พ.ศ. 2544

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนชุมชนร่วมใจพัฒนา ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริม สนับสนุน สมาชิกให้มีระเบียบวินัย มีสำนึก เสียสละ อดออม และเอื้ออาทร รวมทั้งเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกโดยรวม เพื่อให้การจัดการบริหารกองทุน เป็นไปด้วยความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ จึงสมควรกำหนดระเบียบข้อบังคับของกองทุนไว้ดังนี้

1. ที่ตั้งกองทุน เลขที่ 140 หมู่ที่ 18 บ้านนุ่งพัฒนา ตำบลสีแก้ว อำเภอสีแก้ว จังหวัด นครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์ของกองทุน

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ
- (2) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อแปรรูป
- (3) เป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมเงิน

(4) เพื่อสร้างอาชีพใหม่

3. แหล่งเงินที่มาของกองทุน

- (1) เงินได้รับจัดสรรจากรัฐบาล, รัฐวิสาหกิจ
- (2) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 20 บาท
- (3) เงินฝากสัจจะ (หุ้น)
- (4) เงินจัดสรรจากหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ
- (5) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- (6) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากเงื่อนไขและภาระผูกพัน

4. คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านบึงพัฒนา หมู่ที่ 18 มีคณะกรรมการทั้งหมด 9 คน ซึ่งแบ่งหน้าที่และฝ่ายต่าง ดังนี้

(1) นายวีระ ชโลมพันธ์	ประธานกองทุน
(2) นายมนัส ไชขุนทด	รองประธานกองทุน
(3) นายไชยยุทธ แก้วจันทร์	เลขานุการ
(4) นายอภิชาติ อิ่มวัฒนากุล	เหรัญญิก
(5) นายคมเดช อุดมนาม	กรรมการ
(6) นางอารมณี ทูมขุนทด	กรรมการ
(7) นางจิราภรณ์ พึ่งนิล	กรรมการ
(8) นายเรืองศักดิ์ ม่วงจันทร์	กรรมการ
(9) นายพิเชษ มีวงศ์บ้าน	กรรมการ

5. คุณสมบัติของสมาชิก

(1) เป็นผู้ที่ทำนาก หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และต้องมีชื่ออยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน

(2) ต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป หากเกิน 60 ปีขึ้นไป ให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการ

(3) เป็นผู้ที่พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

(4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

(5) มีเงินฝากสัจจะออมทรัพย์ อย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 10 หุ้น

(6) สมาชิกต้องเปิดบัญชีเงินฝากที่ธนาคารออมสิน เมื่อได้รับอนุมัติให้กู้

(7) เมื่อสมาชิกขาดส่งหุ้นติดต่อกัน 3 เดือน ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกพร้อมส่งเงินต้นและดอกเบี้ยคืนทันที

(8) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(9) จะต้องเป็นผู้ที่ไม่มีประวัติการค้างชำระหนี้กองทุนหมู่บ้าน

6. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

(1) ขึ้นค่าของสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน (ภาคผนวก ก)

(2) การสมัครเข้าเป็นสมาชิกรับ 1 ครั้งต่อเดือน

(3) สถานที่สมัคร ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน เลขที่ 140 หมู่ที่ 18 ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

(4) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรมโดยมติเห็นชอบ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการกองทุน

(5) เป็นปัจเจกบุคคล และกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

7. การพิจารณาคุณสมบัติ

(1) จะพิจารณาภายใน 3 วัน พร้อมทั้งแจ้งให้กับบุคคลนั้น ๆ ทราบ

(2) เสียค่าสมัครสมาชิกแรกเข้า 20 บาท

8. สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) เสียชีวิต

(2) ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

(3) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

(4) ผู้มีเงินนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ตามสัญญา ให้คณะกรรมการยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวนโดยทันที แล้วให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกให้พ้นจากสมาชิก ห้ามมิให้สมาชิกเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลา 2 ปี

9. **ประเภทการกู้ยืม** สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้

(1) พัฒนาอาชีพ

(2) สร้างงานใหม่

(3) ลดรายจ่าย

(4) ในกรณีที่เป็นเหตุฉุกเฉิน ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการ

10. **การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี** เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ดังนี้

- (1) เป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิก 50 %
- (2) เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน 20 %
- (3) สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 20 %
- (4) สวัสดิการสมาชิก 10 %

ตอนที่ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ประเภทการกู้ยืม

การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านพัฒนา หมู่ที่ 18 สมาชิกสามารถยื่นขอเงินต่อ คณะกรรมการ กองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายใน กิจกรรมดังต่อไปนี้

- (1) การพัฒนาอาชีพ
- (2) สร้างงานใหม่
- (3) ลดรายจ่าย
- (4) ในกรณีที่เป็นเหตุฉุกเฉิน ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการ

2. การอนุมัติเงินกู้

สมาชิกที่ประสงค์จะขอเงินกู้จะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอเงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยครบครันละ 1 ราย ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

3. ลักษณะโครงการ

เป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

4. วงเงินกู้

สมาชิกรายหนึ่งมีวงเงินให้กู้ไม่เกิน 20,000 บาท (สองหมื่นบาท)

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่า 20,000 บาท (สองหมื่นบาท) คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้ การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งรายใดต้องไม่เกิน 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาท) จะต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน / และบุคคลค้ำประกัน

5. การทำสัญญา

เงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กองทุนกำหนด

6. หลักประกันเงินทุน มีข้อกำหนด ดังนี้

ต้องให้สมาชิกกองทุนจำนวน 2 คน เป็นผู้ค้ำประกันและต้องมีหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน

7. การชำระคืนเงินทุน

ให้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในกำหนด 1 ปี

ตอนที่ 7 หลักการประเมินโครงการ แบบซิพทีโมเดล (CIPP Model)

สตีฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” (Evaluation is the process of delineating, obtaining and using information for jauging alternative decision)

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ

- (1) ขั้นตอนการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
- (2) ขั้นตอนการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
- (3) ขั้นตอนการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ
- (4) ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7.1 ข้อควรคำนึงถึงในการใช้รูปแบบการประเมิน

- (1) วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ
- (2) ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ต้องการออกแบบการประเมินที่แตกต่างกัน และควรใช้รูปแบบการประเมินที่มีประสิทธิผลและเป็นรูปแบบทั่ว ๆ ไป
- (3) ในกรณีทีรูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหา (Content) ควรใช้ ขั้นตอนของการติดตามผลดังนี้ คือ วิเคราะห์ รวบรวม นำเสนอ
- (4) การตัดสินใจประกอบด้งขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์ ออกแบบเลือกและปฏิบัติ จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมิน ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินและผู้ตัดสินใจ

(5) เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจ การออกแบบการประเมินจึงควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีความตรงภายใน ความตรงภายนอก ความเที่ยง และมีความเป็นปรนัย

(6) การประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (Cycle) ต้องใช้กับโครงการที่เป็นระบบ

7.2 รูปแบบของการประเมินแบบ (CIPP MODEL)

รูปแบบของการประเมินแบบซีพีพี มาจากตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะทำการประเมิน

1. การประเมินบริบท หรือ สภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นกระบวนการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี โครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากร การรวมกลุ่มของผู้นำ ความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการศึกษาปัญหาอุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจตัดสินความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยทำให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อารมณ์สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนเพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง

- (1) การจัดทำนัยประเมินกระบวนการเต็มเวลา
- (2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
- (3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินโครงการ และบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง
- (4) การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจ

การทำตามกระบวนการ จำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับ โดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นกระบวนการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลและแปลความหมายที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

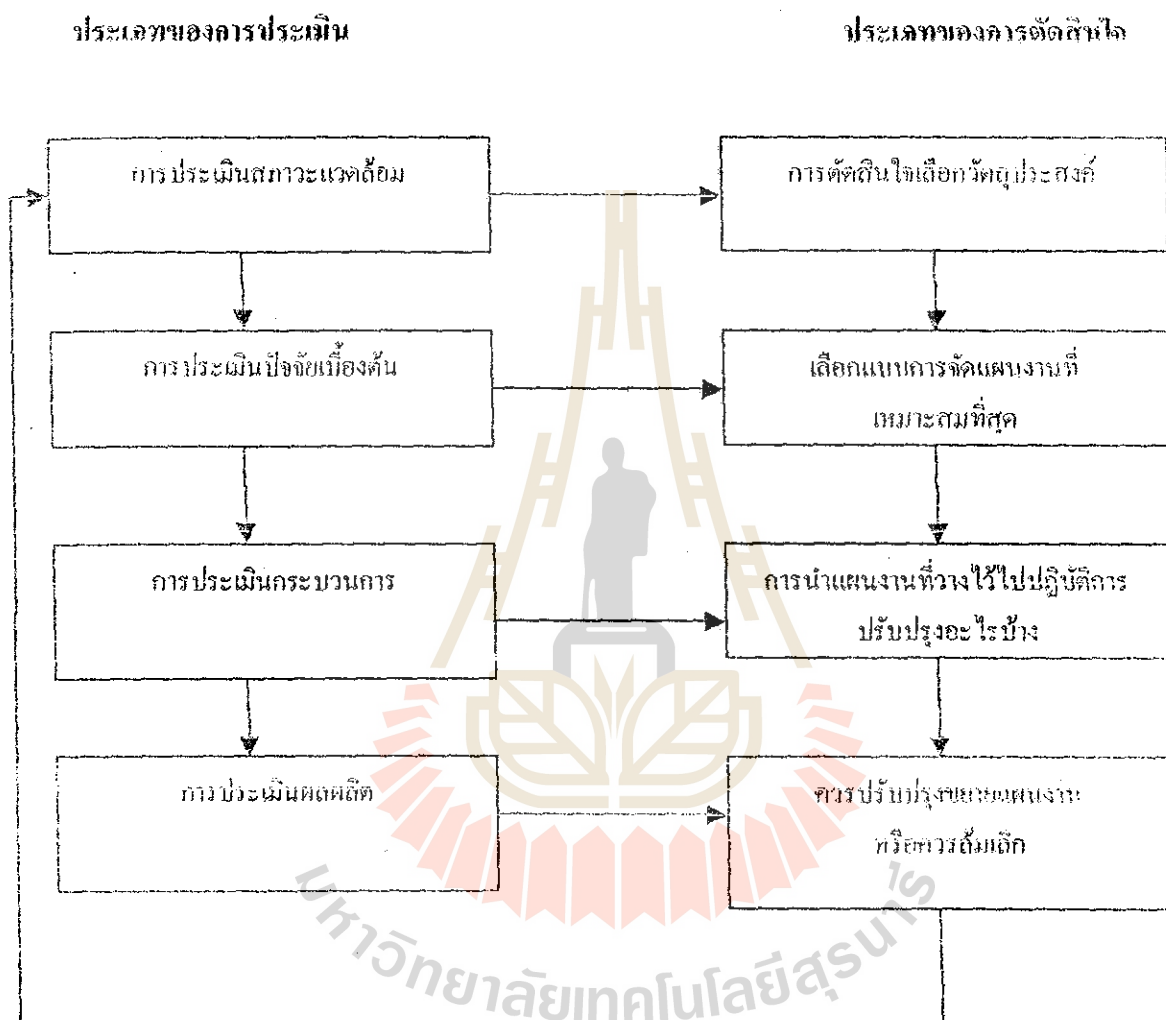
4.1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

4.2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

4.3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4.4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525)

แผนภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ ในแบบจำลองจิปพ

ตอนที่ 8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. **วิเคราะห์บริบท (Context Analysis)** เป็นการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน

2. **วิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้น (Input Analysis)** เริ่มต้นนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษา ประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครบัณฑิตเพื่อเข้าร่วมโครงการ

3. **วิเคราะห์กระบวนการของโครงการ (Process Analysis)** จัดทำหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการคณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลางและระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานงานดำเนินงานให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ให้บัณฑิตศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษาและปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถาม (บร.1 - บร.12) ในการเก็บข้อมูล คณาจารย์นิเทศก์ติดตามและนิเทศก์ ช่วยเหลือนักศึกษาในพื้นที่การปฏิบัติงานและนักศึกษาเด็กรายงาน ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแก่คณาจารย์นิเทศก์

4. **วิเคราะห์ผลของโครงการ (Output Analysis)** เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วจำนวนเงินกองทุน 1 ล้านบาทยังคงอยู่ บัณฑิตที่ว่างงานมีรายได้ เป็นผู้สำเร็จการฝึกอบรม ซึ่งจะได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียนมีการเรียนรู้ ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ซึ่งจะมีประสบการณ์จริงนำไปใช้ในการทำงานต่อไป และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจำนวนรายงานผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยในรูปของสารนิพนธ์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 9 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการประเมิน

กรอบแนวคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ครั้งนี้ต้องใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบ เรียกว่า “ซีพีพี โมเดล” (CIPP Model) โดยใช้ตัวอย่างของหน่วยระบบ อักษรย่อดังกล่าวมีความหมายดังนี้

C	ข้อมูลจาก	Context	บริบทของหน่วยระบบ
I	ข้อมูลจาก	Input	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ข้อมูลจาก	Process	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ข้อมูลจาก	Product	ผลผลิตของหน่วยระบบ

1.1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation) ไทเลอร์ ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา

1.1.1 หลักการของแนวคิดไทเลอร์ แบบดั้งเดิมจำแนกเป็น 4 ประการ คือ

- (1) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง
- (2) กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์
- (3) เลือกวิธีการที่จะช่วยให้การเรียนในเนื้อหาประสบความสำเร็จ
- (4) ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

1.1.2 กรอบแนวคิดของการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์ จำแนกเป็น 6 ส่วน คือ

- (1) การประเมินจุดประสงค์
- (2) การประเมินแผนการเรียนรู้
- (3) การประเมินเพื่อแนะแนวทางในการพัฒนาโครงการ
- (4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ
- (5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา
- (6) การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

ไทเลอร์ ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

1.2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคิปเวน (Scriven's Evaluation Idedologies and Model) สคิปเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน "การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน" และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์ และครอนบาค เข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.2.1 การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการ หรือไม่ โดยแบ่งการประเมิน เป็น 2 ระยะ คือ

(1) การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการโครงการระยะต่อไป

(2) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมาย คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

1.2.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สามารถรวบรวมข้อมูล สารสนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อน ดังนั้นการประเมินตามแนวทางนี้ควรที่จะมีการ ออกแบบการประเมินให้มีความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณค่า อันจะช่วยส่งเสริมให้ การประเมินโครงการมีประสิทธิภาพ ในส่วนที่จะใช้ข้อมูลสารสนเทศที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่าแต่มีความยุ่งยากที่เกิดขึ้น คือ การพิจารณาอย่างครอบคลุมในการดำเนินการโครงการใด ๆ ที่ตัวชี้วัด เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินจะระบุเป็นแนวทางที่ชัดเจนได้ค่อนข้างยาก

นอกจากนี้สคิปเวนได้จำแนกการประเมินสิ่งที่ประเมินเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อาทิ จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา หรือประสิทธิภาพของเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการประเมินวิธีนี้เป็น การประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการโครงการ

(2) การประเมินความคุ้มค่า (Pagoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนของผลการดำเนินงานโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

1.3. แนวคิดการประเมินของอัลกิน (Alkin's Concept of Evaluation) “การประเมิน” ตามความหมายของอัลกิน คือ “กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดการระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการโครงการ” ซึ่งอัลกินได้จำแนกการประเมินตามวัตถุประสงค์ของการใช้ผลการประเมิน เป็น 5 ส่วน ได้แก่

1.3.1 การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ เป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

1.3.2 การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์

1.3.3 การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการนั้นไปตามแผนที่กำหนดให้หรือไม่ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากน้อยเพียงใด

1.3.4 การประเมินเพื่อพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือข้อเสนอแนะ ในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินเพื่อรับรองผลงาน ชุม ชยชา หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการ และประมวลผลข้อเสนอแนะเพื่อรับรองปรับเปลี่ยน ชุม หรือขยายโครงการ ต่อไป

อัลกิน ได้นำเสนอแนวคิดการประเมินที่เป็นระบบ คือ เริ่มตั้งแต่ประเมินจุดประสงค์ จนกระทั่ง การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการประเมินโครงการ แต่ยังคงขาดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนทำให้การเผยแพร่ยังอยู่ในวงแคบเท่านั้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายการอันเนื่องมาจากหมู่บ้านพัฒนา หมู่ที่ 18 ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ดำเนินการประเมินดังนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

1.1 รูปแบบในการประเมิน

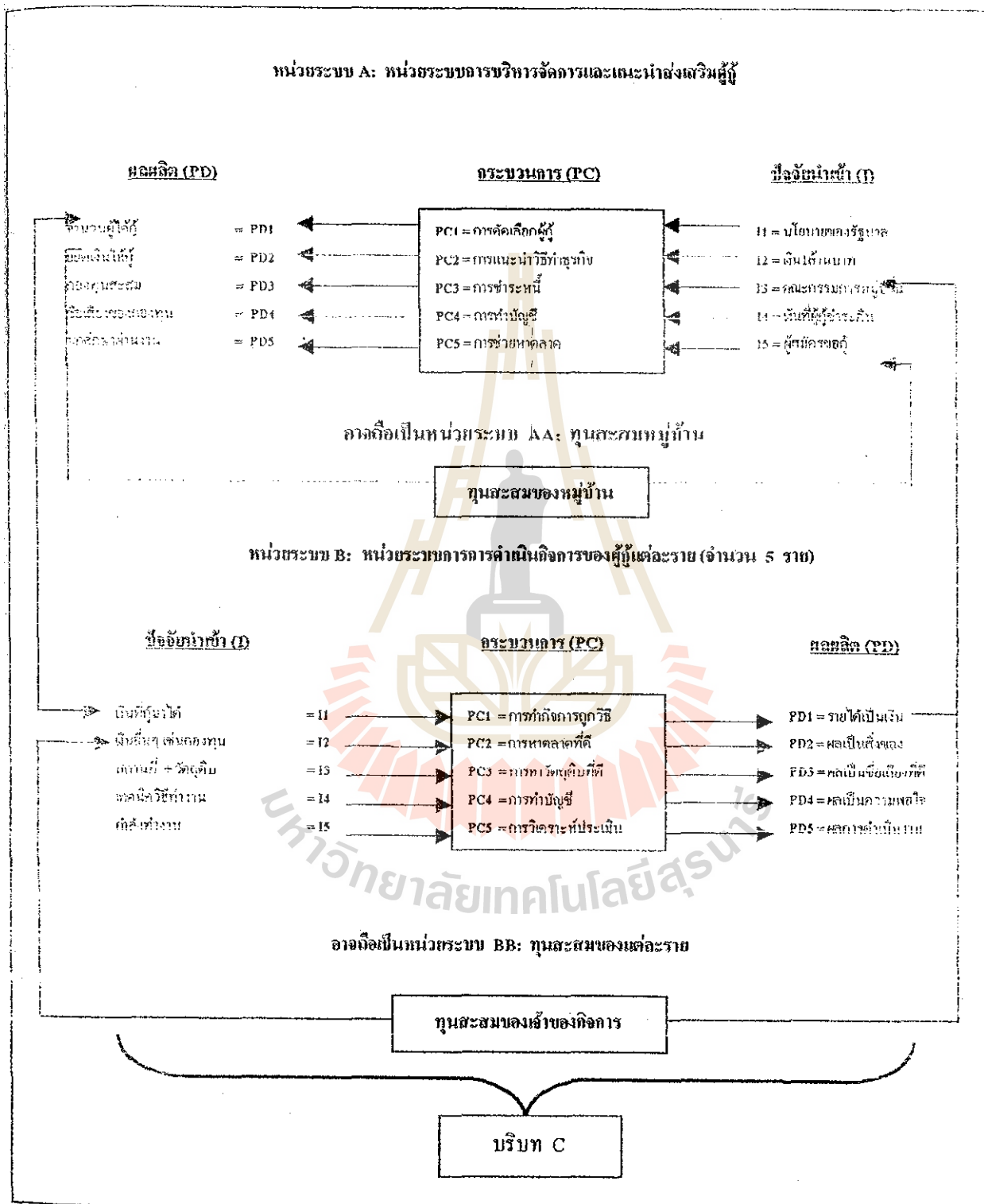
รูปแบบการประเมินชีพท์ของสตัทท์เฟิลด์บีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อการตัดสินใจการตัดสินใจ โดยได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ชีพท์โมเดล (CIPP Model) ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 องค์ประกอบทั้งระดับหมู่บ้าน และระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

- (1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- (2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- (3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- (4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซีพีพี” มีดังนี้

แผนภาพที่ 3.1 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมี หน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วย ระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามแผนภูมิข้างต้นนี้ ซึ่งมีรายการตัวชี้วัด ดังนี้

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ และแบบเก็บข้อมูล เพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน)
13. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน
14. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

ตอนที่ 2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบการประเมิน แบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1

2.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- (1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- (2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- (3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- (4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indication)

2.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- (1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- (2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- (3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- (4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indication)

2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.2.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลบริบทภายในหมู่บ้าน

(2) กำหนดแหล่งข้อมูล โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลซึ่งจะพิจารณาจากสิ่งที่ต้องการจะทราบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

(3) เลือกกลุ่มตัวอย่าง เช่น จากสมาชิกคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน จากคณะกรรมการกองทุน และจากสมาชิกผู้กู้

(4) เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการและพิจารณาว่าวิธีไหนจะเหมาะสมที่สุด เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ

(5) **การเก็บรวบรวมข้อมูล** เป็นการเก็บรวบรวมจากสถานการณ์จริง โดยได้มีการวางแผนและเตรียมการก่อนทำการเก็บข้อมูล เช่น การจัดเวทีประชาคม การสัมภาษณ์ ตามแบบสอบถาม

2.2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) **การสังเกต (Observation)** และบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตจากพฤติกรรม ของกลุ่มเป้าหมาย (สมาชิก) โดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว เพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริง

(2) **การสัมภาษณ์ (Interview)** คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) โดยการสนทนากับคณะกรรมการกองทุน สมาชิกในหมู่บ้านทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุน ซึ่งการสัมภาษณ์นั้นจะมีทั้งสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบในสิ่งที่กำหนด ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และการสัมภาษณ์เรื่องทั่วไป

(3) **การอภิปราย (Focus Group Deseussion)** จากการจัดเวทีชาวบ้าน เภที่ประชาคม เพื่อต้องการทราบถึงความคิดโดยรวมและความต้องการที่หลากหลายของคนในชุมชน

2.2.3 การสังเคราะห์ข้อมูล

ในการสังเคราะห์เพื่อประเมินโครงการจะใช้ทั้งวิธีแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยที่

(1) **การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantiative Data)** เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปโดยใช้ค่าสถิติ ข้อมูลที่หาเป็นค่าสถิติได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน อายุ เพศ เป็นต้น และค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ เป็นต้น

(2) **การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quantitation Data)** เป็นวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ขนบบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ หรือทัศนคติ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ เช่น ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น โคนใช้อัตราส่วน ร้อยละ ตาราง ในการวิเคราะห์

ตอนที่ 3 ตัวชี้วัด บริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท (C)

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1.1 ความยากจนของประเทศ
- 1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- 1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
- 1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2.2 สภาพปัจจุบัน
- 2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2.4 ด้านวัฒนธรรม
- 2.5 ข้อมูลด้านการปกครอง

3. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้

- 3.4 หนี้สินภายนอกระบบของผู้กู้
- 3.3 อาชีพหลักของผู้กู้
- 3.4 รายได้ของครอบครัว
- 3.5 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

ตอนที่ 4 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวดคือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การช่วยหาตลาด
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้
 - 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 จำนวนผู้กู้ที่ได้
 - 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

- 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
- 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
 - 4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้น
- 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว
- 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 - 1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
 - 1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้
 - 1.3.4 หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
 - 1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้
 - 1.3.6 รายได้ของครอบครัว
 - 1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 เงินที่กู้มาได้
- 2.2 เงินอื่นๆ
- 2.3 สถานที่ และวัสดุคิบ
- 2.4 เทคนิควิธีทำงาน

2.5 กำลังทำงาน

2.6 อื่น ๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1 การทำกิจการถูกวิธี

3.2 การหาตลาดที่ดี

3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี

3.4 การทำบัญชี

3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

4.1.1 รายได้เป็นเงิน

4.1.2 ผู้ผู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

4.2.1 ผู้ผู้ได้ขยายกิจการ

4.2.2 ผู้ผู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้น

คว้าด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

4.3.1 ผู้ผู้มีการพึ่งตนเอง

4.3.2 ผู้ผู้มีความรู้และมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ใช้จ่ายนำเข้าของหน่วยระบบ A ทางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดใช้จ่ายนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นใช้จ่ายนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ผู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจของประเทศไทย ตกต่ำและวิกฤตเป็นอย่างมาก ทำให้รัฐบาลต้องกู้หนี้ยืมเงินจากต่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุสำหรับประชากรในกลุ่มต่าง ๆ ในภาคเกษตรกรรมนั้นค่อนข้างจะเป็นกลุ่มที่ยากจนและน่าเป็นห่วงอย่างมาก เพราะผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มานั้นมีราคาที่ตกต่ำ ทำให้เกษตรกรต้องกู้ยืมทุนจากสถาบันการเงินต่าง ๆ เป็นเหตุให้ประเทศต้องตกอยู่ในความยากจน

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อย (SMEs)

SME คือ ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยย่อมาจาก Small and Enterprises เนื่องจากรัฐบาลเริ่มให้ความสนใจกิจการขนาดเล็กและขนาดกลางมากขึ้น อีกทั้งกระทรวงอุตสาหกรรมก็มีนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนกิจการขนาดกลางและเล็กอย่างชัดเจน เพราะเห็นว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมที่รับผิดชอบอยู่ ทั้งนี้ SME ของไทย (รักไทย) จึงไม่ใช่กิจการในลักษณะเดิม แต่จะต้องมีลักษณะใหม่ คือ

1. เป็นธุรกิจที่สามารถขายได้ในบาท โชน และดอลลาร์ โชน
2. ต้องเป็น SME ที่ผลผลิตมีดีไซน์และมีคุณภาพที่ตลาดโลกต้องการและยอมรับได้
3. จะมีความสัมพันธ์ทางการบริหาร ออกแบบ และการผลิตที่เป็นสากล โดยมีหุ้นส่วนผู้บริหารมาจากที่ใดก็ได้ของโลกที่มีทักษะมีเทคโนโลยีมาถ่ายทอดและร่วมเป็นเจ้าของร่วมเสี่ยง
4. จะต้องมีความเข้าใจตลาดของตนอย่างแท้จริง
5. จะต้องมีการปรับผลผลิตให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาด

6. จะต้องลดต้นทุนการผลิตให้ถูกที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะต้องไม่มองหาแหล่งเงินทุนในประเทศเท่านั้น

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สภาวะการค้าและการส่งออกของประเทศมีมากในรูปแบบของภาคเกษตรกรรม เช่น การส่งออกข้าว การส่งออกอาหารสัตว์ การส่งออกเสื้อผ้า ซึ่งแต่ละปีการส่งออกสินค้าจำพวกนี้มีมากแต่ก็ไม่มากเท่ากับการรับซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เพราะส่วนใหญ่สินค้าที่ซื้อเข้ามาจะเป็นจำพวกสินค้าสิ้นเปลือง เช่น น้ำมันดิบ รถยนต์ ซึ่งแต่ละปีไทยเสียดุลทางการค้ามาก ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ดังนั้น ทางที่ดีต้องลดการขาดดุลการค้าโดยการประหยัดเพื่อการซื้อสินค้าจากต่างประเทศจะได้ลดน้อยลงอาจทำให้สภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศลดน้อยลงก็ได้

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ ประเทศไทย มีสภาพแวดล้อมที่เลวลงเห็นเด่นชัดเนื่องจากว่าคนไทยส่วนใหญ่มองเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักรักษาสมดุลทางธรรมชาติ บึงในเขตเมืองหลวงสภาวะมลพิษทางอากาศยิ่งทวีคูณมาก ผู้คนเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ทั้งโรคมุมิแพ้ โรคหอบ โรคหืด ฯลฯ และในต่างจังหวัดก็มีการตัดไม้ทำลายป่ากัน นุกรุกที่ป่าสงวน ทำให้อากาศร้อน ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อหน้าแล้งก็แล้งจัดถ้าอยากให้อากาศมีสภาวะเหมือนเดิมทุกคนในประเทศต้องร่วมแรงร่วมใจกันปกป้องและรักษาสมดุลธรรมชาติ และต้องไม่ทำลายธรรมชาติกันเหมือนที่เคยเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

1.1.5 ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้ามีราคาแพงขึ้น ประชาชนต้องการความอยู่รอดจึงต้องหาหนทางต่าง ๆ โคนการกู้ยืมเงินจากนายทุน และแหล่งเงินกู้จากสถาบันทางการเงินต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบอาชีพ เมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ผู้คนก็ไม่มียกกำลังในการบริโภคสินค้าทำให้เกิดการขาดทุนของธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้ผู้ที่กู้เงินมาไม่มีเงินคืนทำให้เกิดความเดือนร้อนจากการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนไปมันก็เป็นผลกระทบตั้งแต่สังคมในเมืองผู้คนต่างเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก มีการแก่งแย่งชิงดีกัน สภาวะครอบครัวจะขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวและเมื่อในเมืองใหญ่คือแหล่งทำมาหากิน ทำให้ผู้คนในชนบทหันเหเข้ามาหางานทำในเมือง

กันมากขึ้นเป็นเหตุให้ท้องถิ่นไม่มีผู้คนอยู่ ทำให้สังคมในท้องถิ่นเกิดการล่มสลาย การเป็นอยู่ของท้องถิ่นเปลี่ยนไปคนหนุ่มสาวในวัยแรงงาน ออกไปหางานทำยังเมืองใหญ่ เหลือไว้แต่เด็กกับคนชรา ที่อยู่อาศัยบ้านเพียงลำพัง และจะเกิดการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ถ้าสังคมไทยยังเป็นอยู่อย่างนี้

1.1.7 ค่านิยมในระแวกวัฒนธรรม และสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้คนไทยเปลี่ยนแปลงการเป็นอยู่อย่างมาก โดยหันมานิยมวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะวัฒนธรรมการกิน การแต่งตัว การดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งค่านิยมนี้ ทำให้คนไทยต้องเสียดุลทางการค้าจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก เพราะต้องนำเข้าสินค้าบางประเภทสิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมที่ผิด ๆ ถ้าคนไทยมองย้อนกลับมาและใช้ชีวิตเหมือนเดิม ที่ปู่ย่าเราได้ปฏิบัติกันมานาน ประเทศไทยก็คงไม่เป็นหนี้สินต่างประเทศมากมายขนาดนี้ก็ได้

1.2 ขริขพระดั้นท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านของหมู่บ้านบุงพัฒนา หมู่ที่ 18

บ้านบุงพัฒนา เดิมตั้งอยู่ในหมู่บ้านบุง หมู่ที่ 13 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และต่อมาเมื่อหมู่บ้านมีความเจริญมากขึ้น จึงได้แยกออกจากบ้านบุง และได้ตั้งชื่อใหม่ว่า “บ้านบุงพัฒนา” หมู่ที่ 18 เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ทั้ง 2 หมู่บ้านจึงมีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาช้านาน ประวัติของหมู่บ้าน ไม่ได้มีการบันทึกเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ลูกหลานได้รู้ที่มาที่ไปอย่างแน่นอน แต่จากการศึกษาประวัติของโรงเรียนประชานุกูล ซึ่งเป็นโรงเรียนในหมู่บ้านบุง ได้มีการบันทึกเอาไว้ว่าโรงเรียนประชานุกูลเริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2444 หรือเมื่อ 100 ปีมาแล้ว โดยมีคนในท้องถิ่นเดิมอาศัยตั้งถิ่นฐานสืบทอดกันมาหลายรุ่นหลายสมัยแล้ว ก่อนที่จะตั้งหมู่บ้าน เดิมมีสภาพภูมิศาสตร์เป็นป่าไฟ ป่ากระบองเพชร เป็นไร่ และเป็นป่าที่ค่อนข้างจะอุดมสมบูรณ์มีคลองน้ำไหลผ่าน ฝนตกตามฤดู ประชากรที่อพยพมาอาศัยจากหมู่บ้านอื่น นอกจากสาเหตุเพื่อหนีไข้ป่าแล้วสภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชากรเพิ่มมากขึ้นจนมาถึงปัจจุบัน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

บ้านบุงพัฒนา หมู่ที่ 18 เดิมเป็นบ้านบุงลำไย หมู่ที่ 13 แต่ได้แบ่งเขตการปกครองใหม่ โดยอาศัยถนนสายหลักเข้าหมู่บ้านแบ่งเขตแดน ชาวบ้านส่วนใหญ่เดิมเป็นคนพื้นที่อยู่แล้ว แต่ปัจจุบันมีนอกพื้นที่ต่างจังหวัดต่างอำเภอย้ายเข้ามาอาศัยอยู่กันมากขึ้น ในขณะที่การโยกย้ายออกก็มีจำนวนมากเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำงานต้องไปหางานทำ

1.2.2.1 การขยายตัวของชุมชน

ประชากรส่วนใหญ่อยู่รวมกันโดยความสัมพันธ์ส่วนใหญ่จะเป็นแบบญาติพี่น้อง มีความเป็นอยู่แตกต่างจากความเป็นชุมชนเมือง จะมีความเป็นชนบท มีความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบง่าย มีองค์ประกอบพื้นฐานที่คล้าย ๆ กัน ทั้งทางด้านอาชีพ ฐานะ รายได้ และความเป็นอยู่ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพด้านการเกษตร และรับจ้าง

1.2.2.2 ลักษณะประชากร

ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน และมีประชากรที่ย้ายออกไปประกอบอาชีพนอกหมู่บ้าน ส่งผลให้ความหนาแน่นในหมู่บ้านลดน้อยลง โดยเฉพาะในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและการประสบปัญหาด้านการเกษตร

จากการสำรวจประชากรในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่จริง มีจำนวน 421 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 211 คน และเพศหญิง จำนวน 210 คน และจากการจำแนกกลุ่มอายุของประชากรในหมู่บ้านบุงพัฒนา หมู่ที่ 18 จะเห็นได้ว่าประชากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-50 ปี จำนวน 233 คน กลุ่มคนในช่วงนี้เป็นวัยทำงาน จึงเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและครอบครัว

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	211	50.12
- หญิง	210	49.88
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	10	2.38
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	21	4.99
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	36	8.55
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	11	2.61
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	15	3.56
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	233	55.53
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	30	7.13
60 ปี ขึ้นไป	65	15.44
3. ระดับการศึกษาปัจจุบัน		
ระดับประถมศึกษา	30	52.63
ระดับมัธยมศึกษา	11	19.30
นักศึกษาผู้ใหญ่	4	7.02
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	12	21.05
รวม	421	100

1.2.2.3 โรงเรียนและการศึกษา

ในหมู่บ้านไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะไปศึกษาชังโรงเรียนในอำเภอสีคิ้ว ซึ่งมีตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมปลาย สำหรับผู้ศึกษาด้านสายอาชีพและระดับปริญญาตรีก็จะเดินทางไปศึกษาชังอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมาและกรุงเทพฯ สำหรับผู้ที่มีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายและด้านการเดินทางก็จะให้ลูกหลานของตนไปศึกษาชังโรงเรียนประถมประจำหมู่บ้านนุ่งลำไย หมู่ที่ 13 ซึ่งอยู่บริเวณทางเข้าหมู่บ้าน ซึ่งระดับการศึกษาโดยรวมในหมู่บ้านยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์อยู่

1.2.2.4 สุขภาพอนามัย

บ้านบุงพัฒนามีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้าน โดยมีอาสาสมัครประจำบ้านชั้นพื้นฐานไว้ให้กับชาวบ้าน และบ้านบุงพัฒนามีอาสาสมัครมูลฐานของหมู่บ้าน หรือ อสม. จำนวน 8 คน เพื่อเก็บข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยให้กับทางสาธารณสุขอำเภอสีคิ้วทุก ๆ ปี ทางสาธารณสุขจะเข้ามาฉีดยาพ่นกันยุงลาย ฉีดยากันโรคพิษสุนัขบ้า ฉีดวัคซีนให้กับเด็ก และเข้ามาแนะนำเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ และเกือบทุกหลังคาเรือนทุกคนจะมีบัตรประกันสุขภาพกันถ้วนหน้าจากโรงพยาบาลสีคิ้ว ที่ทำหน้าที่รักษาพยาบาล บ้านบุงพัฒนามีสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐานดีมาก และมีอสม. และศูนย์สาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้านอยู่ในหมู่บ้านคอยดูแลและรองรับ

1.2.2.5 รายได้ของประชาชน และการประกอบอาชีพ

เมื่อดูรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านจะเห็นได้ว่า มีความเป็นอยู่ตั้งแต่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.2 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปี ในแต่ละครอบครัว

รายได้ (บาท/เดือน)	จำนวนครอบครัว
1,000 - 5,000	15
5,001 - 10,000	31
10,001 - 20,000	22
20,001 - 30,000	12
30,001 - 50,000	5
50,001 - 100,000	4

ตารางที่ 4.3 การประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	30	12.9
ทำสวน	87	37.3
ค้าขาย	8	3.4
รับจ้าง	90	38.6
รับราชการ	10	4.3
เลี้ยงสัตว์	8	3.4
รวม	233	100

การประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้านรุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 อาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่มีมากที่สุด คือ 90 คน เป็นอาชีพเกี่ยวกับพนักงานโรงงานต่าง ๆ หรือรับจ้างก่อสร้าง ส่วนอาชีพทำสวนและทำนาเป็นอาชีพรองลงมา

อาชีพเดิมที่เลิกทำไปแล้ว ได้แก่ ปลูกมันสำปะหลัง และข้าวโพด เลิกไปเพราะสภาวะทางการตลาด ให้อาชีพตกต่ำ และลูกหลานก็นิยมไปหางานทำนอกหมู่บ้าน

1.2.2.6 แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

แหล่งน้ำดื่มมาใช้ ในหมู่บ้านมีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง มีครัวเรือนที่ใช้ น้ำจากระบบน้ำประปามีตลอดปี จำนวน 89 ครัวเรือน ในส่วนของน้ำดื่มส่วนใหญ่จะใช้จากการเก็บกักน้ำฝน สำหรับแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร บ้านรุ่งพัฒนาไม่มีน้ำจากธรรมชาติหรือน้ำชลประทานไหลผ่านโดยตรง แต่พื้นที่ทำการเกษตรและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่ของชาวบ้านมักจะอยู่ในบริเวณของบ้านรุ่ง แต่ในบางพื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำก็จำเป็นต้องขุดบ่อน้ำไว้ใช้เอง

ตารางที่ 4.4 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
สระน้ำ	6	-	/
บ่อน้ำตื้น	3	/	-

จากตารางการใช้น้ำจะเห็นว่าบ้านรุ่งพัฒนา มีน้ำใช้ตลอดปีในปริมาณที่น้อยเกินไปซึ่งไม่เป็นผลดีทางการเกษตรของชาวบ้าน

1.2.2.7 ทำเลที่ตั้ง และระบบนิเวศของชุมชน

บ้านรุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา แต่อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 45 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ถนนมิตรภาพ ระยะทางประมาณ 210-219 กิโลเมตร

1.2.2.8 อาณาเขตติดต่อ (ภาคผนวก ง)

บ้านรุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จด	บ้านหัวสระ ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว
ทิศใต้	จด	บ้านรุ่งสำเภา ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว
ทิศตะวันออก	จด	บ้านโคกสะอาด ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว
ทิศตะวันตก	จด	บ้านริมวัง ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว

1.2.2.9 สภาพภูมิอากาศ

สภาพอากาศโดยทั่วไปของหมู่บ้านรุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 มีอากาศเย็นสบาย อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 33 องศา โดยได้รับอิทธิพลมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ได้พัดพาความหนาวเย็นและความแห้งแล้งเข้ามา และยังได้รับอิทธิพลมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดพาเอาฝนและความชื้นเข้ามา ทำให้สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงในรอบปีแตกต่างกัน แบ่งเป็น 3 ฤดู สรุปภูมิอากาศได้ดังนี้

1. ฤดูฝน เริ่มเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ทุกปีฝนตกเกือบตลอดฤดู และมีฝนทั้งช่วงเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม ปริมาณน้ำฝนสูงสุดในเดือนตุลาคม
2. ฤดูหนาว เริ่มเปลี่ยนแปลงจากฤดูฝน เข้าสู่ฤดูหนาวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน โดยได้รับอิทธิพลมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นลมหนาวและแห้งแล้ง ทำให้อากาศหนาวถึงหนาวจัด อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนธันวาคม
3. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – กรกฎาคม อากาศค่อนข้างร้อนในกลางวัน และค่อนข้างเย็นในเวลากลางคืน ช่วงอากาศร้อนที่สุดในเดือนเมษายน

(ที่มา : สถานีวัดน้ำฝน ที่ทำการไปรษณีย์สีบัว 2543 / แผนพัฒนาเทศบาลสีบัว 2545)

1.2.2.10 ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

เมื่อในอดีตที่ผ่านมา บ้านรุ่งพัฒนา มีสภาพพื้นที่เป็นป่าไม้ไผ่ ป่ากระบองเพชร และเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

1.2.2.11 สภาพที่ดิน ของบ้านรุ่งพัฒนา

มีสภาพที่ดินเป็นดินปนทราย ราบรื่นถึงค่อนข้างราบเรียบ เนื้อดินชั้นบนมีสีเทาเข้ม ชั้นล่างมีสีเทาเข้มและสีน้ำตาลแก่ การระบายน้ำของดินอยู่ในระดับปานกลาง ลักษณะการแช่ขังน้ำในช่วงฤดูฝน ประมาณ 1 เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับปานกลาง เพราะปัจจุบันต้นไม้ในหมู่บ้านลดน้อยลงดังนั้นการชะล้างบนผิวดินในฤดูฝนจึงมีมาก

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และเพิ่มการปลูกพืชคลุมดิน

1.2.2.12 ระบบสาธารณูปโภค

ถนน

บ้านรุ่งพัฒนา มีถนนถึงอำเภอ 1 สาย ห่างจากอำเภอประมาณ 2 กิโลเมตร โดยเป็นถนนลาดยาง เป็นถนนเส้นเดียวที่ชาวบ้านใช้ในการเดินทางออกไปยังอำเภอ ส่วนถนนในบ้านรุ่งพัฒนา เมื่อ ประมาณพ.ศ. 2450 เป็นถนนลูกรัง ความยาว 1,000 เมตร และเริ่มมีโครงการสร้างถนนอื่นๆ ตามมาอีก ดังนี้

พ.ศ. 2534 มีถนนลาดยางเข้ามาในหมู่บ้าน ระยะทางทั้งสิ้น 1,000 เมตร

พ.ศ. 2542 มีโครงการถนน คสล. ความกว้าง 4.00 เมตร ความยาว 295 เมตร โดยหน่วยงาน อบต.

พ.ศ. 2545 โครงการก่อสร้างถนน คสล. บ้านนุ่งพัฒนา โดยหน่วยงาน กรมโยธาธิการ ผู้ประสานงาน ได้แก่ ส.ส.ประเสริฐ จันทร์รวงทอง และนายวีระ ขโลมพันธ์ งบประมาณ 1,330,000 บาท

ไฟฟ้า

ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านนุ่งพัฒนา เมื่อ พ.ศ. 2507 ปัจจุบันบ้านนุ่งพัฒนามีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน โดยมีใช้ไฟฟ้าในแต่ละครัวเรือนมีดังต่อไปนี้

(1) ตู้เย็น	87	เครื่อง
(2) พัดลม	185	เครื่อง
(3) เครื่องปรับอากาศ	-	ครัวเรือน
(4) หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	89	เครื่อง
(5) ทีวีสี	90	เครื่อง
(6) ทีวีขาวดำ	-	เครื่อง
(7) โทรศัพท	51	เครื่อง
(8) หอกระจายข่าว	1	แห่ง

รวมเครื่องใช้ไฟฟ้า 503 เครื่อง หอกระจายข่าว 1 แห่ง

ประปาหมู่บ้าน

ในหมู่บ้านนี้มีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง มีครัวเรือนที่ใช้น้ำจากระบบประปานี้ตลอดปี จำนวน 89 ครัวเรือน ซึ่งประปาหมู่บ้านแห่งนี้ได้ก่อตั้งขึ้น เมื่อ ปี พ.ศ. 2535 โดยเกิดจากหมู่บ้านมีความขากลำบากในการนำน้ำที่จะอุปโภคบริโภคมาใช้เพราะจะต้องเดินทางไปนำมาจากคลองน้ำที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

โทรศัพท์สาธารณะ

ในหมู่บ้านนุ่งพัฒนา มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ 1 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณทางเข้าหมู่บ้าน ชาวบ้านที่ใช้บริการส่วนใหญ่จะมีแต่วัยรุ่นที่ชอบโทรศัพท์มากที่สุด ส่วนมากจะโทรศัพท์ตอนเย็นเป็นต้นไป และ เสาร์ – อาทิตย์

หอกระจายข่าว

หอกระจายข่าวบ้านนุ่งพัฒนา ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งจะตั้งอยู่ในบริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้าน จะใช้ประโยชน์ในการประกาศข่าวคราวและเผยแพร่ความรู้แก่ชาวบ้านภายในหมู่บ้าน

การคมนาคม

การเข้าสู่หมู่บ้านรุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 มีเส้นทางที่พาหนะสามารถเข้าไปได้ถึง 2 เส้นทาง คือเส้นทางแรกมาทางบ้านมะเกลือใหม่ผ่านหมู่บ้านโคกสะอาดเข้ามายังหมู่บ้านรุ่งพัฒนา และสายที่ 2 คือถนนไปยังอำเภอสีคิ้วซึ่งเป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุดจากหมู่บ้าน การเดินทาง ไม่มีรถโดยสารผ่านเข้าออกหมู่บ้านโดยตรง มีเพียงรถโดยสารที่ผ่านไปยังหมู่บ้านโคกสะอาด แต่ชาวบ้านไม่นิยมใช้รถโดยสารดังกล่าวเพราะใช้เวลา รอานานมาก และไม่เป็นเวลา ในการเดินทางออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนิยมใช้พาหนะส่วนตัวหรือรถรับจ้างภายในหมู่บ้าน บางครั้งต้องเดินทางไปอำเภอเมืองเป็นเวลา 1 วันก็จะนำรถจักรยานยนต์ไปจอดไว้ยังปากทางเข้าอำเภอสีคิ้ว และในการเดินทางเข้าหมู่บ้านก็จะนั่งรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างเข้าหมู่บ้านหรือนั่งรถพ่วงรับจ้างที่มีให้ใช้บริการอยู่บริเวณสี่แยกประป่า

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

รายได้ส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้านเกิดจากด้านการเกษตร ได้แก่ ข้าว ถั่วเขียว มะม่วง ผัก เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว ไก่ หมู เป็ด กวาย ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำกันโดยทั่วไป เงินหมุนเวียนในหมู่บ้านจะมีมากตามช่วงฤดูการ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 1,120 ไร่ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ที่นา 1,000 ไร่ ที่สวน 20 ไร่ ที่ไร่ 100 ไร่ มีผลผลิตด้านทำนาทั้งหมู่บ้านปีละ จำนวน 1,000 กระสอบ ขาย 450 กระสอบ เก็บไว้รับประทาน 550 กระสอบ ทั้งหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมีปีละ 670 กระสอบ

การค้าขายในหมู่บ้าน มีร้านค้าจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ขายอาหารตามสั่ง และขายของชำ สิ้นค้าประเภทสมุนไพร ยาสีฟัน ยาสระผม น้ำ น้ำตาล น้ำปลา ขนมห เป็นต้น

การบริการ ได้แก่ ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ ร้านเสริมสวย เข็มผ้า และโรงสีประเภทจำนวนละ 1 แห่ง โดยลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่ได้แก่คนในหมู่บ้าน

1.2.4 สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม

1.2.4.1 เครือญาติ

ระบบเครือญาติ คือ ระบบที่รวมเอาเมฆุขย์มาสัมพันธ์กันทางสายเลือดหรือการแต่งงาน เป็นสภาพความสัมพันธ์ของบุคคลจากวงแคบที่สุด (นับจากตัวเรา) ไปถึงกว้างพอจะนับได้ และวงที่แคบที่สุด คือครอบครัว และวงกว้างที่สุดจนถึงเผ่าส่วนใหญ่จะนับวงแคบมากกว่า

ในหมู่บ้านรุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 ส่วนมากจะเป็นครอบครัวเดี่ยว คือแต่ละครัวเรือนจะมีพ่อ แม่ ลูกเท่านั้น เพราะส่วนใหญ่ถ้าลูกแต่งงาน หรือมีงานทำ ก็จะไปอยู่ที่อื่น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ

1.2.4.2 วัดและศาสนา

ชาวบ้านรุ่งพัฒนา ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาของชาวบ้านจะมีลักษณะเป็นแบบศาสนาเถรวาท คือ นับถือกันตามบรรพบุรุษ วัดจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในเรื่องพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ สำหรับความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ เชื่อว่านรก - สวรรค์ มีจริง วัดและศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวบ้านรุ่งพัฒนา

บ้านรุ่งพัฒนา ไม่มีวัด แต่จะไปทำบุญที่วัดบึงลำไย หมู่ที่ 18 ตำบลสิคีร์ ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านรุ่งพัฒนา อยู่ในบริเวณหมู่บ้านรุ่ง ซึ่งห่างจากบ้านรุ่งพัฒนา ประมาณ 300 เมตร เป็นวัดที่เข้าร่วมกันกับชาวบ้านในหมู่บ้านรุ่ง ผู้ที่จะบวชกันนิยมไปบวชที่วัดแห่งนี้ และมีภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาไทยโคราช

1.2.4.3 ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ชาวบ้านรุ่งพัฒนา มีประเพณีที่สมาชิกภายในหมู่บ้าน ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานบุญประเพณีไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับงานประเพณีที่สำคัญมีดังนี้

- (1) เดือนสอง หรือ เดือนเมษายน มีการทำบุญตักบาตรวันเป็ใหม่ที่วัด
- (2) เดือนสาม หรือ เดือนกุมภาพันธ์ มีการเทศน์มหาชาติ
- (3) เดือนห้า หรือ เดือนเมษายน จะมีประเพณีสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ และจัดกองผ้าป่าสงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณีที่คนในหมู่บ้านจะให้ความสำคัญกันเป็นอย่างมาก ญาติพี่น้องต่างก็พากันเดินทางมาเพื่อพบปะสังสรรค์กันและเพื่อร่วมประเพณีสำคัญนี้และยังแสดงถึงความสามัคคีของคนทั้ง 2 หมู่บ้าน และถือเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลร่วมกันอีกด้วย

- (4) เดือนเจ็ด หรือ เดือนมิถุนายน มีการเลี้ยงพ่อพระชาสี่ข้าว โขยมีการรำถวาย เป็นการสักการะบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล และความอยู่เย็นเป็นสุขแก่หมู่บ้านของตน ซึ่งชาวบ้านต่างก็พากันนับถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง และประเพณีปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาช้านานตั้งแต่ครั้งอดีต นอกจากนี้ยังมีการก่อกองพระทรายกลางบ้านร่วมกันอีกด้วย

- (5) เดือนเก้า หรือ เดือนสิงหาคม มีการทำบุญเข้าพรรษา

- (6) เดือนสิบเอ็ด หรือเดือนตุลาคม มีการทำบุญออกพรรษา

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1.2.5.1 ด้านการปกครอง

บ้านรุ่งพัฒนา มีผู้ใหญ่บ้าน คือ นายสันติวุฒิ แก้วจันทิก ซึ่งได้รับคัดเลือกขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก เมื่อปี พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน โดยมีการกระจายอำนาจการปกครอง ในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีรายชื่อคณะกรรมการดังนี้

(1) นายสันติวุฒิ แก้วจันทิก	ผู้ใหญ่บ้าน
(2) นายคารม อ่อนจันทิก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
(3) นายเรืองศักดิ์ ม่วงจันทิก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
(4) นายวีระ ชโลมพันธ์	อบต.
(5) นายมนัส โขขุนทด	อบต.

นายสันติวุฒิ แก้วจันทิก ผู้ใหญ่บ้านรุ่งพัฒนา เดิมเป็นคนบ้านรุ่งพัฒนา ตำบลสีแก้ว อำเภอสีแก้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นผู้ที่มีอุปนิสัยใจคอที่ซื่อสัตย์ มีคุณธรรมมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี ซอบดูแลเอาใจใส่เพื่อนบ้านเป็นอย่างดี และได้สมรสกับ นางเฟื่องฟ้า เนื่องจากนายสันติวุฒิ แก้วจันทิก ได้รับความศรัทธาจากชาวบ้าน จึงได้รับเลือกตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านรุ่งพัฒนาเมื่อปี พ.ศ. 2542

1.2.5.2 กลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในหมู่บ้าน

กลุ่มกิจกรรมบ้านรุ่งพัฒนา มี 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) กลุ่มอาสาสมัครมูลฐานของหมู่บ้าน (กลุ่ม อสม.) ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 8 คน ประธาน ได้แก่ นางเฟื่องฟ้า แก้วจันทิก

(2) กลุ่มแม่บ้านบ้านรุ่งพัฒนา ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 23 คน ประธาน ได้แก่ นางอารมณี ทุมขุนทด

ตั้งแต่กลุ่มแม่บ้านได้จัดตั้งขึ้นมาจนกระทั่งปัจจุบันก็ยังไม่มีการรวมใดในกลุ่ม เนื่องจากประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน คือ ขาดความเข้มแข็งของกลุ่ม ขาดผู้นำที่มีความรู้คำแนะนำ

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว

ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลครอบครัว

ชาวบ้านมีความรู้และความสามารถจากการได้รับการฝึกอบรมอาชีพของหน่วยงานก่อน และได้นำความรู้มาประกอบอาชีพ ทั้งอาชีพเก่าและอาชีพใหม่ที่มีเข้ามาในปัจจุบัน เช่น การ

เกษตรกร เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ หารายได้เลี้ยงครอบครัวและสมาชิกภายในครอบครัว

1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และครอบครัว

ชาวบ้านมีทรัพย์สินจากการทำกิจการด้วยตนเอง และทรัพย์สินจากมรดกที่ได้คิดตัวมา และนำมาประกอบอาชีพสร้างฐานะกันใหม่ก็มีบ้าง

1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้

ชาวบ้านมีหนี้สินมาจากเงินกู้ธนาคารเพื่อการเกษตร ธนาคารออมสิน และสถาบันการเงินอื่น ๆ เพื่อนำเงินมาทำการเกษตร แต่ฝนก็ไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้ไม่ได้ผลผลิต จึงไปกู้ยืมเงินมาใช้หนี้และใช้จ่ายในครอบครัว

1.3.4 หนี้แบบทุนนอกระบบของผู้กู้

ชาวบ้านมีหนี้นอกระบบมากเพราะไม่มีเงินมาใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะด้านการเกษตร และทำงานใช้หนี้กันโดยการทำงานโรงงาน หรือถ้าไม่มีจริงก็ทำโดยการขายที่ดินใช้หนี้

1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้/อาชีพรอง

อาชีพหลักของผู้กู้ร้อยละ 63.38 ประกอบอาชีพทางการเกษตร ร้อยละ 19.72 ประกอบอาชีพรับจ้าง และร้อยละ 16.90 ประกอบอาชีพค้าขาย

1.3.6 รายได้ของครอบครัว

รายได้ของผู้กู้มีไม่มากนัก พบว่ามีรายได้ประมาณ 35,000 บาท/ปี

1.3.7 ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการ

ผู้กู้ส่วนใหญ่ที่กู้เงิน ไปประกอบกิจกรรมล้วนแต่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การทำการเกษตร ผู้กู้จะเตรียมสถานที่ มีการคัดเลือกวัตถุดิบให้เหมาะสมกับช่วงฤดูกาล และความต้องการของตลาด ถึงแม้จะมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ อยู่แล้วแต่ยังไม่สามารถทำให้ผู้ประกอบอาชีพได้อย่างถูกวิธียังขาดการปรับปรุงกิจการบางอย่าง เช่น การตลาด การส่งเสริมแนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่และตลาด เป็นต้น

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A (หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้)

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

(1) นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลพอสมควร เพราะได้มีการประชาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ได้ข้อมูลจากการสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจดีจากคู่มือระเบียบสำนักงานฯ และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(2) เงิน 1 ล้านบาท คือเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัว และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น โดยหมู่บ้านรุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 ได้รับโอนเงินกองทุน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2544 เปิดบัญชีที่ธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว เลขที่บัญชีคือ 06-4307-20-064270-2 ณ ปัจจุบันเงินล้านมียอดคงเหลือ ณ 31 กรกฎาคม 2545 คือ 106,042.56 บาท

(3) คณะกรรมการหมู่บ้าน คือตัวแทนที่ชาวบ้านตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และเพื่อดูแลผลประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านให้ดำเนินไปได้ด้วยดี หมู่บ้านรุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 มีกรรมการ 9 คน มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน ประธานกองทุน รองประธานกองทุน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการ

(4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน คือเงินที่สมาชิกกองทุนกู้ยืมไปเพื่อ ประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ แล้วเกิดดอกผลนำมาชำระคืนเมื่อถึงกำหนดเวลาคืนเงินตามใบสัญญาเงินกู้ (กองทุนหมู่บ้านรุ่งพัฒนา กำหนดให้ชำระคืนเป็นรายปี) โดยจะต้องนำส่งคืนที่คณะกรรมการแล้วจะทำการออกใบเสร็จรับเงินให้ไว้เป็นหลักฐาน เพื่อรวบรวมนำเงินฝากธนาคารต่อไป

(5) สมาชิกของกู้ คือประชาชนในหมู่บ้านที่มีความประสงค์จะต้องการสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน แล้วจะต้องเขียนคำร้องขอสมัครเป็นสมาชิก ณ ที่ทำการกองทุนเพื่อทำการขอเงินกองทุนต่อไป และต้องมีคุณสมบัติตรงตามที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้านกำหนด จึงจะรับเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านได้ ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ตอนที่ 5

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

(1) **กระบวนการคัดเลือกผู้กู้** พบว่าก่อนที่กองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนาจะปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกแต่ละรายจะต้องดูผู้กู้ว่ามีคุณสมบัติตรงกับระเบียบกองทุนที่กำหนดไว้หรือไม่ และพิจารณาเรื่องการเงินโครงการเพื่อขอเงินของผู้กู้ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาเพื่อปล่อยเงินกู้ ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ตอนที่ 6 เรื่องการพิจารณาเงินกู้ทางหมู่บ้านนุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 จะทำการพิจารณาทุกเดือน และจะได้ผู้กู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดของหมู่บ้าน แต่ส่วนใหญ่จำนวนผู้กู้ที่ขอผู้ได้จะเป็นเครือข่ายของตนเอง จำนวนเงินที่กู้ได้ไม่เท่ากัน วิธีการคัดเลือกโครงการยังไม่ชัดเจนอาจเกิดข้อกล่าวหาได้

(2) **กระบวนการทำบัญชีของกองทุน** พบว่าคณะกรรมการมีการจัดทำบัญชีในรูปแบบของส่วนกลาง ได้รับการอบรมทั้งจากส่วนกลาง หรือคลังอำเภอ และมีคู่มือในการลงบัญชี มีสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย สมุดคุมลูกหนี้รายตัว สมุดคุมทะเบียนคำขอเงิน สมุดทะเบียนรายได้-ค่าใช้จ่าย งบดุล แต่ยังไม่ค่อยมีความรู้ความสามารถในการจัดทำบัญชีที่ซับซ้อนได้ ในปัจจุบันจึงมีการจัดทำบัญชีในรูปแบบที่เรียบง่าย การทำบัญชีต้องมีความรัดกุม ผู้ที่รับหน้าที่ทำบัญชีต้องสามารถอธิบายที่มาที่ไปของเงินได้

(3) **การแนะนำวิธีทำธุรกิจของผู้กู้** ในหมู่บ้านนุ่งพัฒนา อาชีพที่ทำการขอเงินมากที่สุด คือ เกษตรกรรม ส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านจะทำโดยอาศัยความรู้เดิมเป็นฐานที่คืออยู่แล้ว สืบทอดกันมาเป็นครอบครัว ค่าใช้จ่ายต่ำ การทำธุรกิจของชาวบ้านจะเหมือนๆ กันทำให้ราคาคงต่ำเพราะของมีปริมาณมาก ฝีมือยังไม่ดีทำคู่แข่ง

(4) **การช่วยหาตลาด** ผู้ประกอบธุรกิจจะมีตลาดในแต่ละชุมชนนั้นๆ ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น ขายสินค้าได้ดีขึ้นแต่มีข้อเสียคือบุคคลไม่เชื่อถือในฝีมือ

(5) **การรับชำระหนี้** ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 กำหนดให้ชำระเงินเป็นรายปี โดยส่งคืนที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และจะออกใบเสร็จให้เป็นหลักฐานแล้วทำการรวบรวมเงินฝากเข้าธนาคารทำ แต่ผู้กู้บางคนที่จะนำเงินมาส่งคืนที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก่อนถึงกำหนดเวลา เพื่อที่จะได้อัตรดอกเบี้ยที่ลดลงและเกรงว่าจะไม่มีส่งคืนเมื่อถึงเวลากำหนด

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

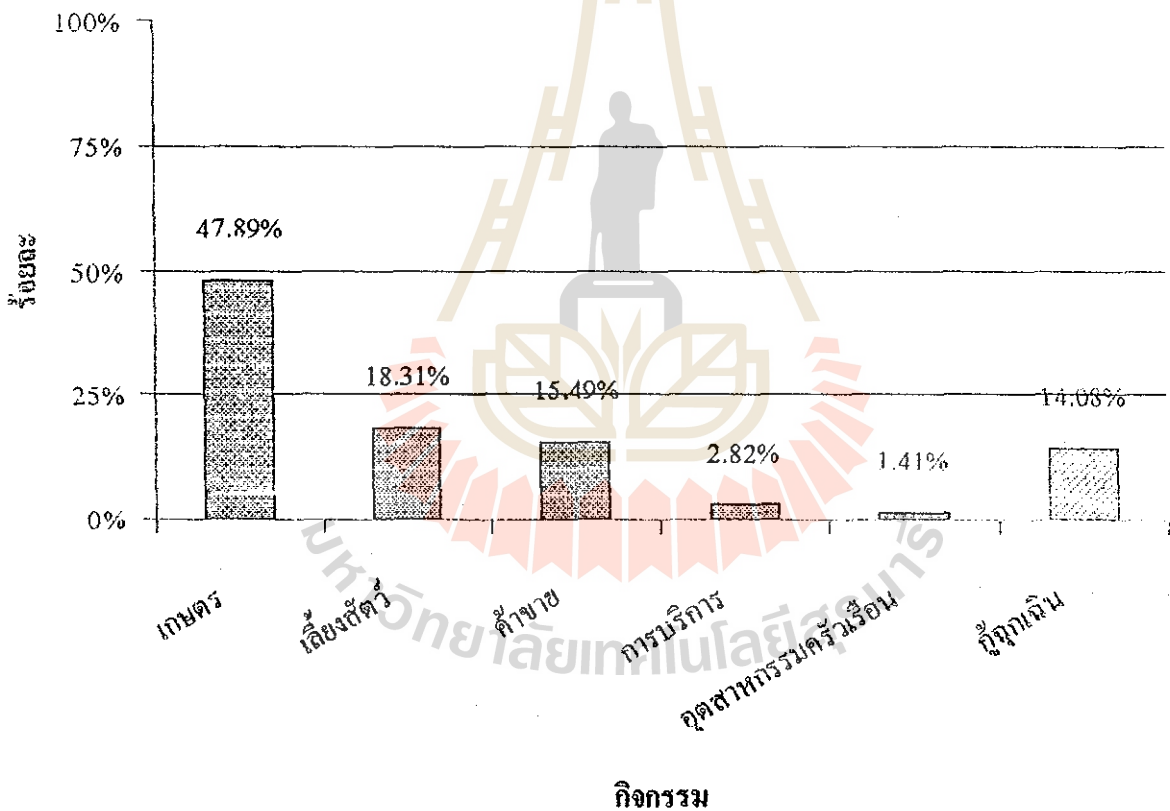
2.1.3.1 ผลโดยตรง

(1) **จำนวนเงินของผู้กู้** พบว่ากองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 ได้อนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้งหมด จำนวน 71 ราย รวมเป็นเงินจำนวน 927,000 บาท จำนวนนี้เป็นเงินกู้ตามการดำเนินกิจกรรมต่างๆ (ณ เดือนสิงหาคม 2545) ดังนี้

(1.1) การเกษตร ได้แก่

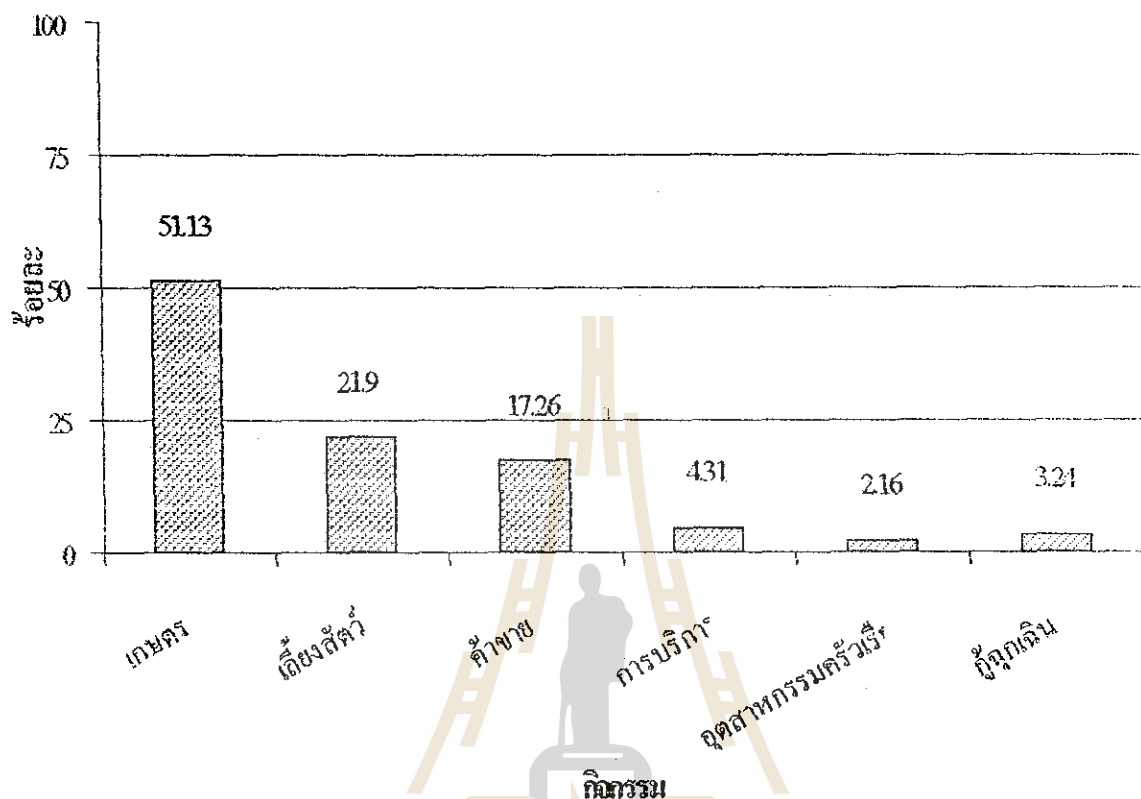
พืช	จำนวน 34 ราย	474,000 บาท
เลี้ยงสัตว์	จำนวน 13 ราย	203,000 บาท
(1.2) ค้าขาย	จำนวน 11 ราย	160,000 บาท
(1.3) การบริการ	จำนวน 2 ราย	40,000 บาท
(1.4) อุตสาหกรรมครัวเรือน	จำนวน 1 ราย	20,000 บาท
(1.5) กู้ยืมเงิน	จำนวน 10 ราย	30,000 บาท

สรุปจำนวนผู้กู้ในการนำเงินไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

แผนภาพที่ 4.1 แสดงร้อยละของจำนวนผู้กู้ในการนำเงินไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

สรุปจำนวนเงินกู้ที่ผู้กู้นำไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

แผนภาพที่ 4.2 แสดงร้อยละของจำนวนเงินกู้ที่นำไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

การอนุมัติเงินกู้ให้กับจำนวนผู้กู้ 71 ราย เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับผู้ทำให้เงิน 1 ล้านบาทที่ได้ปล่อยกู้ไปเป็นการหมุนเวียนในหมู่บ้านและเกิดรายได้กับกองทุน มีดอกเบี้ยจากการกู้ยืมกลับมาเป็นทุนสะสมของกองทุน ทำให้กองทุนเข้มแข็งและเป็นการขยายเงินกองทุนอีกทางหนึ่งด้วย จากการมีผู้กู้ในจำนวน 71 รายนั้นและได้รับอนุมัติทุกราย แต่ลักษณะการประกอบกิจการของผู้กู้ไม่สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้ตามโครงการได้จริงทุกราย เนื่องจากเมื่อกู้ไปแล้วพบว่าจำนวนเงินไม่เพียงพอต่อการทำกิจการจึงต้องเปลี่ยนไปดำเนินกิจการอย่างอื่นทำให้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

(2) ยอดเงินให้กู้ สำหรับกองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนาได้อนุมัติเงินกู้ 71 ราย โดยจะอนุมัติเงินให้กู้ทุกเดือน ปล่อยกู้มาแล้ว 7 ครั้ง เป็นจำนวนเงิน 927,000 บาท (๙ 31 กรกฎาคม 2545)

(3) กองทุนสะสม พบว่ามีสมาชิกที่กู้ได้จำนวน 71 ราย และกองทุนหมู่บ้านมีทุนสะสมของหมู่บ้าน ณ กรกฎาคม 2545 ทั้งสิ้น 25,105.80 บาท จากการที่สมาชิกส่ง

เสริมออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้พบว่า ผู้ให้นำเงินที่นำไป
ดำเนินกิจการตามปกติและนำไปขยายกิจการของตนเอง

2.1.3.2 ผลกระทบโดยตรง

- (1) จำนวนผู้ที่กู้ได้ มีทั้งหมด 71 ราย
- (2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน มีทั้งหมด 25,105.80 บาท
- (3) การลดค่าใช้จ่ายในกิจการของผู้กู้ เช่น ค่าจ้างแรงงาน ค่าวัตถุดิบ
- (4) การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น ผู้ให้นำเงินไปลงทุนซื้อเครื่อง
ผลิต เช่น เครื่องสานผ้าเช็ดเท้า

2.1.3.3 ผลกระทบทางอ้อม

- (1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่าการทำงานของ
คณะกรรมการไม่ค่อยมีความร่วมมือและมีความสามัคคีกัน ในหมู่คณะ ไม่สามารถแบ่งหน้าที่การ
งานได้อย่างชัดเจน ทำให้กองทุนในส่วนของการบริหารจัดการไม่ค่อยมีศักยภาพและมีคว
เมเข้ม
แข็งพอสมควร
- (2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเครือข่ายการเรียนรู้พอส
บ
ครบ
- (3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด การสร้างเครื่องมือทางการตลาดของผู้
กู้ยังเป็นไปไม่ได้ เนื่องจากไม่มีการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมของผู้
กู้
- (4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจในหมู่บ้านอยู่
ในเกณฑ์ที่ปานกลาง มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ จปฐ. คือประมาณ 35,000 บาท/ปี ต่อครอบครัว ถือ
ว่ากลุ่มผู้กู้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

2.2 หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินการของผู้ดูแลแต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- (1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้ พบว่าส่วนใหญ่ที่นำไป
ประกอบกิจกรรมล้วนแต่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การ
ทำนา การปลูกถั่วเขียว การเลี้ยงไก่ ในการประกอบกิจการของผู้พบว่ากลุ่มผู้ดำเนินการเกษตรมี
สถานที่ในการประกอบอาชีพทุกราย แต่วัตถุดิบในการดำเนินงานต้องซื้อทุกชนิดทำให้ต้นทุนใน
การผลิตสูงขึ้น ผู้ดำเนินการค้าขายร้อยละ 20 ส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการประกอบกิจการเป็นของตัวเอง

ไม่ต้องเช่าพื้นที่ในการทำการค้าขาย มีบางรายที่ทำการค้าขายที่ตลาด บางส่วนยังขาดเทคนิควิธีการทำงาน และต้องการคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกมาก

- (2) **หนี้สินของผู้กู้และเรือญาติ** ผู้กู้ส่วนใหญ่ยังมีหนี้สินทั้งนอกระบบและของรัฐ
- (3) **หนี้สินธนาคารของผู้กู้** หนี้สินส่วนใหญ่ของผู้กู้จะเป็นหนี้กับธนาคารออมสิน เพราะอัตราดอกเบี้ยที่ถูกและการขอกู้มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก
- (4) **หนี้สินของผู้กู้จากการสัมภาษณ์** พบว่ากลุ่มผู้กู้กองทุนหมู่บ้านมีการปิดบังหนี้สิน ในขณะที่ความเป็นจริงแล้วเป็นหนี้สินกับสถาบันการเงินของรัฐและหนี้นาขุท
- (5) **อาชีพหลักของผู้กู้** จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มผู้กู้ร้อยละ 63.38 ประกอบอาชีพทางการเกษตร ร้อยละ 19.72 ประกอบอาชีพรับจ้างและร้อยละ 16.90 ประกอบอาชีพค้าขาย
- (6) **รายได้ของครอบครัว** รายได้ของผู้กู้มีไม่มากนัก พบว่ามีรายได้ประมาณ 35,000 บาท/ปี
- (7) **ประสบการณ์ในการดำเนินการ** ผู้กู้ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องกระบวนการผลิต ด้านการตลาด

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- (1) **จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืม** จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้ที่ได้รับเงินมาแล้วนำไปประกอบกิจการต่างๆ ตามโครงการของผู้กู้ เช่น นำไปซื้อพันธุ์พืช, พันธุ์สัตว์, ปุ๋ย, ยาปราบศัตรูพืช หรือการค้าขาย เป็นต้น ผู้กู้ที่ได้เงินมาแล้วแต่ไม่มีเงินทุนสะสมของตนเองหรือมีแต่น้อยมากทำให้ต้องรอเงินกู้เพียงอย่างเดียวเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และเงินที่ให้ผู้กู้ตามระเบียบรายละเอียดไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าเกินก็ต้องพิจารณากันขู่่งทำให้กลุ่มผู้กู้มีเงินจากการกู้ไม่พอในการลงทุนประกอบอาชีพ
- (2) **สถานที่และวัตถุดิบ** ในการประกอบกิจการของผู้กู้ พบว่ากลุ่มผู้กู้ด้านการเกษตรมีสถานที่ในการประกอบอาชีพทุกราย แต่วัตถุดิบในการดำเนินงานต้องซื้อทุกชนิดทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ผู้กู้ด้านการค้าขายร้อยละ 20 ส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการประกอบกิจการเป็นของตัวเอง ไม่ต้องเช่าพื้นที่ในการทำการค้าขาย มีบางรายที่ทำการค้าขายที่ตลาด
- (3) **เทคนิคการทำงาน** พบว่ากลุ่มผู้กู้เงินของกองทุนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการทุกราย แต่ขาดเทคนิควิธีการทำงานและต้องการคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกมาก

(4) **กำลังทำงาน** พบว่ากลุ่มผู้กู้ด้านการเกษตรร้อยละ 90 ขาดแคลนกำลังคนในการทำงาน ต้องจ้างคนงานในการประกอบอาชีพ ทั้งการเพาะปลูก การดูแล การเก็บเกี่ยว ส่วนกลุ่มค้าขายและอื่น ๆ เป็นการใช้จ่ายทำงานน้อย เพียงผู้ประกอบการคนเดียวและแรงงานภายในครอบครัวในการค้าขาย ไม่มีการจ้างงานในกิจการกลุ่มนี้

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยงานระบบ B พบว่า

(1) **การทำกิจการอย่างถูกวิธี** พบว่าผู้กู้แต่ละรายมีวิธีในการประกอบกิจกรรมโดยการอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ทำนาต้องอาศัยน้ำฝนและจะทำตามฤดูกาล การทำกิจการข้างต้นนี้ต้องรอฤดูกาลก่อน ไม่เช่นนั้นจะทำได้และการใช้เครื่องจักรถ้าใช้ไม่ถูกวิธีจะส่งผลเสียแก่ผลผลิตได้ เช่น คุณภาพในการเก็บเกี่ยวข้าวอาจจะได้ผลผลิตไม่ดีเท่าแรงงานคน

(2) **การหาตลาดที่ดี** เนื่องจากผู้กู้แต่ละรายมีการประกอบอาชีพที่ต่างกัน ส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การหาตลาดก็จะเป็นลักษณะของตลาดเดิม ๆ ซึ่งมีการซื้อขายกันอยู่ก่อนแล้ว การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

(3) **การหาวัตถุดิบที่ดี** เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพทุกรายต้องการมากที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้อินค้าได้ราคาตามความต้องการของตนเอง การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

(4) **การทำบัญชี** โดยทั่วไปผู้กู้เงินจะไม่ค่อยทำบัญชีรายรับรายจ่าย ถึงแม้จะทำได้ทำในรูปแบบง่าย ๆ ไม่ยุ่งยาก ทำตามความรู้ความเข้าใจของตนเอง บางครั้งการทำบัญชีแบบชาวบ้านนั้น จะลงข้อมูลที่ไม่ค่อยละเอียดเท่าที่ควรนักซึ่งทำให้ข้อมูลอาจผิดพลาดได้ง่าย

(5) **การวิเคราะห์ประเมิน** จะเห็นได้ว่าการประเมินกระบวนการของระบบ B นั้นมีวิธีดำเนินการของตนเอง โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในการประกอบอาชีพ แต่อาจอาศัยเทคโนโลยีบางอย่างในการทำกิจกรรม ซึ่งได้ช่วยส่งเสริมให้มีผลผลิตและความรวดเร็วในการผลิตสินค้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อครอบครัวและเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

(1) **รายได้เป็นเงิน** จะเป็นในเรื่องของรายได้ของผู้ประกอบกิจการ ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะได้ในจำนวนที่เป็นเงินก้อนในช่วงระยะเวลาที่เก็บเกี่ยวผลผลิต อาจจะใช้ระยะเวลา 6 - 7 เดือน หรือว่าเป็นปี ซึ่งรายได้แต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับประกอบการอาชีพ มีพื้นที่หรือมีจำนวนผลผลิตมากน้อยเพียงใด แต่จะอยู่ในช่วง 20,000 - 30,000 บาท / ปี จะเห็นได้ว่าระยะในการได้ผลกำไรเป็นในรูปแบบของค่าตอบแทนนั้นจะใช้ระยะเวลาพอสมควร และจะได้เพียง 1-2 ครั้งต่อปี ถ้าในระยะที่รอไม่หาอาชีพเสริมก็จะมีรายได้จากอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว

(2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นถึงของ ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินของบ้านรุ่งพัฒนาจะได้ผลครบ แทนเป็นในรูปแบบของค่าจ้าง ค่าตอบแทนมากกว่าสิ่งของ

(3) ผลเป็นเชิงเดียวที่ดี ผู้กู้ได้ลดต้นทุนและพัฒนาอาชีพ ในจำนวนผู้กู้ทั้ง 71 รายนั้น ส่วนมากผู้กู้จะนำเงินกู้ไปลดต้นทุนในการประกอบอาชีพมากกว่าการขายกิจการเพราะเนื่องจากวงเงินที่ให้กู้มีน้อย และนำไปพัฒนาอาชีพเสริมใหม่

(4) ผลที่เป็นความพอใจ พบว่าผู้กู้พอใจที่ได้เงินไปเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ

(5) ผลการดำเนินงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้ไม่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ยังไม่มีการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพขาดความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจแบบพอเพียงต้องการผลกำไรมากโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนที่สูงตามไปด้วย เป็นผลทำให้กิจการของตนเองไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำและจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่า ไม่มีการกลับคืนถิ่นของประชากรเพื่อมาสร้างอาชีพใหม่ของตน

ตอนที่ 3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

3.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

3.1.1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมาพอเพียงได้

จากการประเมินพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้กู้เงินกองทุนไปเพื่อพัฒนาอาชีพและเป็นเงินทุนในการทำกิจการ เกิดการหมุนเวียนรายให้ การจ้างงาน มีต่อผลผลิตด้วยเงินมาชำระคืนให้กับกองทุน ทำให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น และนำเงินมาปันผลคืนแก่สมาชิก ผู้กู้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินกิจการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการแก้ปัญหาในการดำเนินกิจการด้วยตนเอง เพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง ทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน ราษฎรในหมู่บ้านรวมทั้งผู้นำของหมู่บ้านให้ความสนใจนโยบายของรัฐบาลและมีความต้องการอยากให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพราะในหมู่บ้านก็ได้มีกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วจึงประสานความร่วมมือกันในหลายหน่วยงานทั้ง ผู้นำ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทนาย และพัฒนาการอำเภอ ได้มาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

การวางระบบโครงสร้างของกองทุนในการจัดการบริหาร มีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการครบทั้ง 9 คน แต่ไม่มีการแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการกันอย่างชัดเจน ไม่ค่อย

ร่วมมือกันและระยะหลังไม่ค่อยมีการประชุมคณะกรรมการตามที่ควร มีการเปิดรับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

แต่ยังมีปัญหาในเรื่องการขาดความรู้ความสามารถและทุ่มเทเวลาในระบบการจัดทำบัญชี การให้เงินกู้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน แต่จากการที่คณะกรรมการบางส่วนไม่เข้าร่วมมือหรือปล่อยปละละเลยหน้าที่ จึงเป็นสาเหตุนำไปสู่การอนุมัติเงินกู้ได้อย่างอิสระตามใจชอบ มีการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนอย่างยุติธรรม

การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองโดยใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียงในบางส่วน และได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพให้เกษตรกรครัวและชุมชน การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่าคณะกรรมการมีการชี้แนะให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนว่าเป็นของสมาชิกทุกคนให้ช่วยกันรักษา แต่อำนาจในการบริหารจัดการปัจจุบันตกอยู่กับคณะกรรมการเพียงบางคน ส่วนกลุ่มผู้กู้ยังขาดแนวความคิดในการประกอบอาชีพ ยังหวังเพียงเงินกู้ที่ได้มาเพื่อนำไปใช้ใบความจำเป็นในด้านอื่น บางส่วนไม่ได้คำนึงถึงการผลิตเพื่อการบริโภคและขาดตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน ทำให้การประกอบอาชีพไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ และยังมีบางส่วนยังคงเป็นทาสเงินกู้นายทุนอยู่เนื่องจากมีระบบการกู้ที่ง่ายกว่า การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง

พบว่าภายในหมู่บ้านยังมีสภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะแก่การทำการเกษตร จำนวนของประชากรเหมาะกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมี กลุ่มต่าง ๆ ตั้งขึ้นก่อนแล้ว ภายในหมู่บ้านไม่มีโรงเรียนและวัด แต่ก็สามารถเดินทางไปเรียนได้โดยสะดวก กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามฤดูกาล

3.1.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

3.1.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- (1) การมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ อยู่ก่อนแล้ว
- (2) มีเงินทุนสะสมของหมู่บ้าน
- (3) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของสมาชิกในหมู่บ้าน

3.1.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- (1) การทำงานของคณะกรรมการบางส่วนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- (2) คณะกรรมการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีความขัดแย้งกัน
- (3) สมาชิกบางส่วนไม่พอใจการตัดสินใจเงินกู้

(4) จำนวนเงินกู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการตามโครงการที่เสนอขอกู้

3.1.3 เพื่อให้กระบวนการทำธุรกรรมเป็นกระบวนการไร้รอยต่อของธนาคารเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับประเทศ

พบว่าในหมู่บ้านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรและมีหน่วยงานต่าง ๆ ให้การส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้การดำเนินกิจการ และการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น ตำบล และประเทศ

3.1.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในลักษณะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กำหนด

ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านมุ่งพัฒนา โดยการสุ่ม 40 ครัวเรือน ของจำนวนทั้งสิ้น 89 ครัวเรือน

ตารางที่ 4.5 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ใช้วัด
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	(/) มาก () ปานกลาง () น้อย
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	() มาก (/) ปานกลาง () น้อย
3. ชุมชนชกชองคนทำควมดี	(/) มาก () ปานกลาง () น้อย
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	(/) มาก () ปานกลาง () น้อย
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	(/) ใช่ จำนวนครั้ง 12 ครั้ง ต่อ 1 ปี () ไม่ใช่
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	จากปีก่อนมี...87...ครอบครัว (/) เพิ่มขึ้นเป็น.....1.....ครอบครัว () ลดลงเหลือ.....ครอบครัว () เท่าเดิม
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน	จากปีก่อนมี.....87.....ครอบครัว (/) เพิ่มขึ้นเป็น.....1....ครอบครัว () ลดลงเหลือ.....ครอบครัว () เท่าเดิม
8. ในชุมชนมีการรวมตัวกลุ่มองค์กรประชาชน	จากปีก่อนมี.....2.....กลุ่ม () เพิ่มขึ้นเป็น.....กลุ่ม () ลดลงเหลือ.....กลุ่ม () เท่าเดิม
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา	(/) มาก () ปานกลาง () น้อย
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	จากปีก่อนมี.....คน () เพิ่มขึ้นเป็น.....คน () ลดลงเหลือ.....คน () เท่าเดิม
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	(/) ใช่ () ไม่ใช่ () ไม่แน่ใจ
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	(/) ใช่ () ไม่ใช่

จากตาราง ความเข้มแข็ง ของชุมชนจะเห็นว่า

- (1) ความสามัคคี สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีมาก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50 ของการสุ่มตัวอย่าง
 - (2) ความซื่อสัตย์ สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ปานกลาง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55 ของการสุ่มตัวอย่าง
 - (3) ขกของคนที่ทำดี จะเห็นได้ว่าชุมชนมีการยกย่องคนทำดีมากคิดเป็นร้อยละ 82 ของการสุ่มตัวอย่าง
 - (4) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 79 ของการสุ่มตัวอย่าง
 - (5) ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็น ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นกันมาก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 62 ของการสุ่มตัวอย่าง
- ซึ่งเมื่อดูจากตารางจะเห็นได้ว่าสมาชิกในชุมชนบ้านนุ่งพัฒนา มีความเข้มแข็งในระดับมาก ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สามารถรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการกันได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา หมู่ที่ 18 มีวัตถุประสงค์ของการประเมินเพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายทั้ง 5 ข้อ ของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านนุ่งพัฒนา ดังนี้

1. ห้องถิ่นชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียน สารพัดสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน
2. ห้องถิ่นชุมชนมีความรู้ความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
3. ห้องถิ่นชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีการเรียนรู้และแก้ไขปัญหา ด้านเศรษฐกิจ ได้ด้วยตนเอง
4. เศรษฐกิจในระดับฐานรากได้รับการกระตุ้น รวมทั้งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจระดับประเทศ
5. ห้องถิ่นชุมชนมีการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ผู้จัดทำสารนิพนธ์ดำเนินการประเมินโดยใช้ประยุกต์รูปแบบการประเมิน ซิปป์ (CIPP) ของ “สต๊อฟเฟิลบีม” มาใช้ในการประเมินครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมินด้านสภาวะแวดล้อม (Context - C) ด้านปัจจัย (Input - I) ด้านกระบวนการ (Process - PC) และด้านผลผลิต (Product - PD) ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลในบ้านนุ่งพัฒนาประกอบด้วยคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้และสมาชิกทั่วไป ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพตลอดจนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่าง ๆ โดยใช้แบบรายงาน (บร.) 1-12 การสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติและไม่ใช้สถิติ การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนาได้ผลสรุป การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สรุป และอภิปราย

1.1 สภาพทั่วไปของบ้านนุงพัฒนา

บ้านนุงพัฒนาเป็นหมู่บ้านที่มีการตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกัน มีตรอก ซอก ซอยที่สามารถเข้าไปถึงบ้านเรือนหลังอื่นได้ บ้านเรือนบางส่วนที่ตั้งอยู่ริมถนนในหมู่บ้านจะมีรั้วรอบขอบชิด บางบ้านก็จะอาศัยต้นไม้ที่ปลูกไว้เป็นแนวเป็นแนวทำเป็นรั้วธรรมชาติเพื่อแบ่งเขตแดนซึ่งมีสิ่งทอมาจากบรรพบุรุษ และบางส่วนจะเปิดทำการค้าขาย ได้แก่ ขายอาหาร ขายของชำ และซ่อมรถจักรยานยนต์

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานจะยึดถนนสายหลักของหมู่บ้านและมีตรอก ซอก ซอยมาเชื่อมพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชนให้เข้าสู่ถนนสายหลักของหมู่บ้าน ลักษณะของชุมชนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเก่าแก่ดั้งเดิมที่ได้รับตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ก็เป็นบ้านไม้หลังใหญ่ ได้ทุนที่ว่างเปล่าก็ได้รับการปรับปรุงขยายพื้นที่อยู่อาศัย แต่บ้านรูปทรงสมัยใหม่ก็เริ่มมีให้เห็นโดยทั่วไป

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	จด	บ้านหัวสระ ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว
ทิศใต้	จด	บ้านนุงสำเภา ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว
ทิศตะวันออก	จด	บ้านโคกสะอาด ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว
ทิศตะวันตก	จด	บ้านริมบึง ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว

1.2 การบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ ของกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้านนุงพัฒนา

ข้อ 1 การมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาอาชีพ และสร้างงาน

สรุป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านนุงพัฒนา เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน หน่วยงานราชการ และบุคคลต่าง ๆ ที่ให้ความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความเข้าใจ คำแนะนำให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งทำให้คนในชุมชนมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอื่น

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ากองทุนเงินล้านน่าจะคงมีอยู่ต่อไป เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ แม้ว่าในระยะแรกผู้กู้ อาจเกิดความสับสนยุ่งยากในการเขียนโครงการขอกู้ต่อคณะกรรมการแต่ผู้กู้ก็เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินการได้ง่ายรวดเร็ว หรือบางกรณี

จำนวนเงินที่ขอกู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการที่เสนอตามโครงการซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการในการอนุมัติเงินกู้ แต่ก็ไม่ต้องส่งผลกระทบเท่าใดนักในส่วนของความเป็นเงินหมุนเวียนในการประกอบอาชีพตามโครงการ

ข้อ 2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา

สรุป

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา มีการจัดสร้างองค์การองค์กรต่าง ๆ มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานถูกต้องมีระเบียบข้อบังคับของกองทุนชัดเจน แม้ว่าในทางปฏิบัติตามความจริงแล้วยังไม่ค่อยชัดเจนเท่าที่ควร แต่การบริหารจัดการกองทุนก็ยังดำเนินไปได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยังเป็นอำนาจการตัดสินใจของคณะกรรมการบางส่วนเท่านั้น

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี เนื่องจากเคยมีประสบการณ์จากกองทุนอื่นมาบ้างรวมทั้งยังมีหน่วยงานทางราชการมาให้คำแนะนำอบรมด้วย ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน การดำเนินงาน การเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน แต่ในด้านระบบการจัดทำบัญชียังต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมและเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางของรัฐควรมีมาตรการการตรวจสอบอย่างเคร่งครัดมากกว่านี้

ข้อ 3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
ได้ด้วยตนเอง

สรุป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา มีโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมดยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบางส่วนเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการดำเนินงานของธุรกิจ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีหน่วยงานราชการเข้ามาให้คำแนะนำส่งเสริมผู้กู้เงิน ในการดำเนินงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกิดศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในหมู่บ้าน แต่สมาชิกบางส่วนไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ เพราะไม่ได้นำเงินกู้ไปปฏิบัติจริงตามโครงการ

ข้อที่ 4 เศรษฐกิจระดับฐานรากได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

สรุป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านยังไม่ค่อยมีการร่วมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ แต่ก็มีเงินทุนเวียนในหมู่บ้านทำให้เศรษฐกิจในชุมชนได้รับการกระตุ้น สร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในชุมชนได้

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่าชุมชนมีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจากในหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนที่เพิ่มขึ้น

ข้อ 5 ชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

สรุป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือพึ่งพาทิ้งกันและกัน แม้ว่าความสามัคคีจะลดน้อยลงไปบ้าง

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 พบว่า คนในหมู่บ้านมุ่งพัฒนามีศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในหมู่บ้านของตน แต่ยังต้องมีการส่งเสริมทางการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือทางการตลาด

1.3 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการค้นวิสัยทัศน์กองทุนหมู่บ้านนุ่งพัฒนา

สรุปปัจจัยด้านบวก

การประกอบอาชีพที่มีการสืบทอดมาจากรุ่นบรรพบุรุษและดำเนินการอย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะนำมาปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันได้ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในกลุ่มอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก รวมทั้งหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วทำให้มีประสบการณ์ในการบริหารกลุ่มองค์กรต่างๆ และนำมาปรับใช้กับการบริหารกองทุนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

สรุปปัจจัยด้านลบ

คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น คนในหมู่บ้านบางส่วนไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้ของคณะกรรมการ สาเหตุมาจากกลยุทธ์ของคณะกรรมการที่พิจารณาแล้วว่าผู้กู้บาราย

ไม่ได้จะนำไปปฏิบัติจริงตามโครงการ และคณะกรรมการมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก หอบขัดแย้งกัน ไม่มีการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

อภิปราย

ปัจจัยด้านบวกส่วนใหญ่มีการอาศัยประสบการณ์ และการแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา โดยมีหน่วยงานของทางราชการจัดองค์ประชุมให้กับสมาชิกเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และปัจจัยด้านลบ ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินทั้งเงินกู้ในระบบและนอกระบบ เนื่องจากเงินกู้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการตามความเป็นจริง เกิดความขัดแย้งกันระหว่างคณะกรรมการกับผู้ที่ไม่พอใจการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ รวมทั้งความขัดแย้งกันระหว่างคณะกรรมการด้วยกัน

1.4 การสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และทำให้เกิดการเชื่อมโยงภายในระหว่างหมู่บ้านตำบล

สรุป

พบว่าสมาชิกผู้ประกอบการเกษตรและการค้าขายยังไม่มีมารวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ และยังไม่มี การสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

อภิปราย

การสร้างเครือข่ายองค์กรเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการยังไม่มีมารวมกลุ่มอย่างชัดเจน แม้จะมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน และตำบลเพื่อให้สมาชิกนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนความรู้และการแก้ไขปัญหาในการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไรบ้าง แต่การดำเนินการดังกล่าวก็ไม่ได้ส่งผลอะไรมากนักเพราะสมาชิกในหมู่บ้านต่างก็มีประสบการณ์และก็มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันในชีวิตประจำวันเป็นประจำอยู่แล้ว

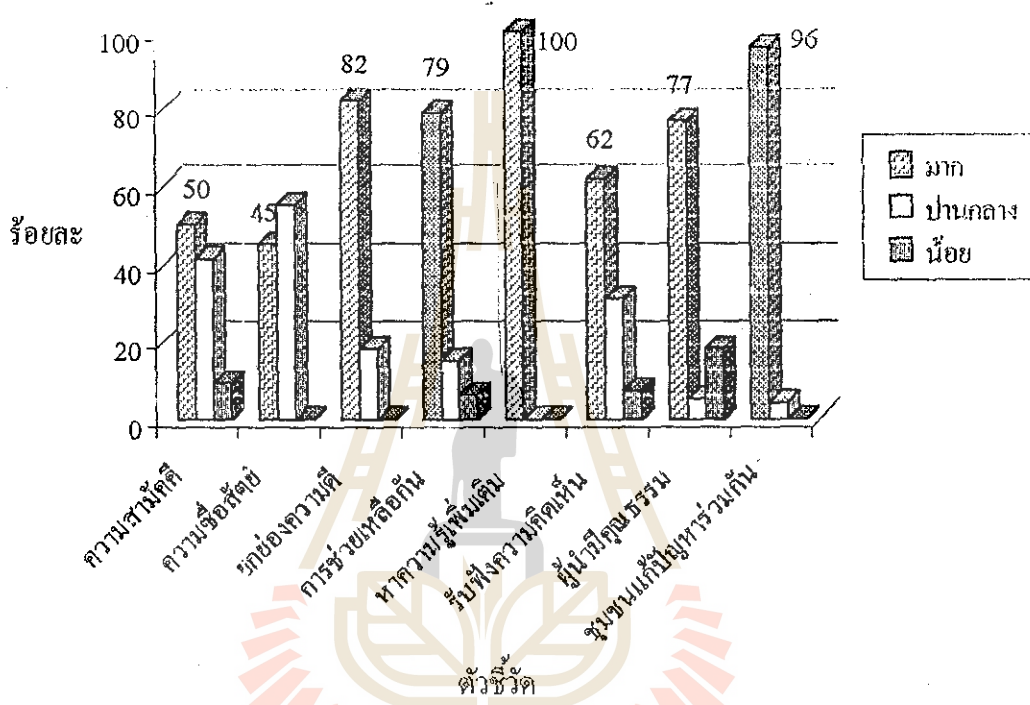
1.5 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

สรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการ 9 คน ในชุมชนมีความขัดแย้งกันและมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกระหว่างคณะกรรมการ ทำให้คณะกรรมการบางกลุ่มไม่ให้ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ ด้วยไม่ว่าจะเป็นด้านการอยู่อย่างสันติในชุมชน การรักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน ความสามัคคีกัน แต่ก็ยังมีกระบวนการสื่อ

สารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน แบ่งปันสิ่งของให้แก่กัน

สรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนบ้านบึงพัฒนา

แผนภาพที่ 5.1 แสดงดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านบึงพัฒนา

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรแก้ไขในด้านระยะเวลาในการชำระเงินกู้เป็นรายเดือนแล้วแต่ความสามารถในการชำระคืนได้ในแต่ละราย แต่ไม่ควรถึง 1 ปีซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานเกินไป เงินกองทุนหมู่บ้านจะได้มีการหมุนเวียนมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรให้มีการรวมกลุ่มกันในการขอกู้ เพื่อจะได้เป็นการสนับสนุนให้เกิดองค์กรใหม่ ๆ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 กองทุนหมู่บ้านยังต้องมีเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางของรัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือควบคุมดูแลสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรือมากกว่านี้ เพื่อการจัดการด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส รวมทั้งด้านอิทธิพลในหมู่บ้านด้วย

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อมูลต้องเรียกประชุมคณะกรรมการและสมาชิกทุกครั้ง

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการตลาดการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดให้กลุ่มผู้กู้ได้นำไปพัฒนากิจกรรมของตนเอง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการแนะนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพให้กับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพหรือกลุ่มผู้สนใจทราบ

2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีขีดจำกัดกองทุนเข้าไปในหมู่บ้าน (ชุมชนเมือง)

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 เป็นการศึกษาการยกระดับการศึกษาให้แก่บัณฑิต มีการสร้างศักยภาพในด้านการทำงานและมีทักษะในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 จำนวนบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน มีการสร้างรายได้ มีโอกาสในการสร้างอาชีพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และรายงานผลการวิจัยกองทุนรวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 หากกระบวนการศึกษาของบัณฑิตส่งผลให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพ ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

2.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าหรือการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การรับสมัครนักศึกษาเข้าสู่โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรมีการกำหนดสาขาวิชาเอกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการประเมินโครงการเพื่อให้โครงการมีศักยภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีระยะเวลาการดำเนินการไม่เพียงพอต่อการหาข้อมูลเพื่อประเมินโครงการ ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแนะนำชาวบ้านโดยมีบัณฑิตเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผล ตลอดจนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. **ชุดวิชาการวิจัย. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. **ชุดวิชาการนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.(ออนไลน์).2545.แหล่งที่มา<http://www.agri.cmu.ac.th/others/irfund/asknanser.html>. (5 มกราคม 2545).
- กองสำรวจและจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดินอำเภอสีคิ้ว. “รายงานความเหมาะสมของดินเพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจ โครงการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนการใช้ที่ดินอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ฉบับที่ 699”.กรกฎาคม 2545.
- กรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. **คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ครูสภา ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2544.** กรุงเทพฯ : บริษัท อภพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- .สำนักงาน.2544. **คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการระดับตำบลและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.**สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี “คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและ การประเมินโครงการ”.นครราชสีมา,(2544).
- ศาสตราจารย์ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544). **รวมบทความทางการประเมินโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 6.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:211-234.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, การประเมินโครงการประชุม: หลักการและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร.
พืรพัฒนา, 2525.

